

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلمات بیداری

«پیرامون نماز و روزه، احکام اسلامی،

حدیث نفس، تقوا و حجاب»

گزیده موضوعی وصیت‌نامه شهدای فرهنگی (دفتر هشتم)

واحد انتشار آثار و اسناد شهدا و ایثارگران

سرشناسه: عنوان و نام پدیدآور: کلمات بیداری «پیرامون نماز و روزه، احکام اسلامی، حدیث نفس، تقوا و حجاب» ■ مشخصات نشر: تهران: سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران، معاونت پژوهش و ارتباطات فرهنگی، نشر شاهد، 1391. ■ مشخصات ظاهری: ■ فرمبست: ■ شابک: ■ وضعیت فهرست نویسی: فیبا ■ موضوع: جنگ ایران و عراق، 1367-1359 - شهیدان - وصیتنامه‌ها ■ شناسه افزوده: بنیاد شهید و امور ایثارگران، نشر شاهد ■ رده بندی کنگره: ■ رده بندی دیویی: ■ شماره کتابشناسی ملی:

آثار و اسناد شهدا و ایثارگران

کلمات بیداری «پیرامون نماز و روزه، احکام اسلامی، حدیث نفس، تقوا و حجاب»

گزیده موضوعی وصیت‌نامه شهدای فرهنگی (8)

پژوهش و گزینش: فاطمه امیدی ویرایش و تنظیم: مقداد منتظری تدوین: ایوب سیف زاده

نوبت چاپ: اول 1391 ■ شمارگان: 5000 ■ طراح جلد: علیرضا ذاکری ■ صفحه‌آرایی: ■ هماهنگی تولید: زهرا

شیرکوند ■ امور لیتوگرافی، چاپ، صحافی: مؤسسه فرهنگی هنری شاهد ■ قیمت: 26000 ریال ■ شابک: ■

نشانی: تهران - خیابان آیت الله طالقانی - خیابان ملک الشعراء بهار شمالی - شماره 5- معاونت پژوهش و ارتباطات

فرهنگی بنیاد شهید و امور ایثارگران - نشر شاهد تلفن: 88824749 - 88308089

توزیع: مؤسسه فرهنگی هنری شاهد ■ مرکز پخش: تهران: 66491851 فم: 0251-7830340 و فروشگاه‌های

نشر شاهد و سایر فروشگاه‌های معتبر

www.navideshahed.com

7	1. سخن ناشر
9	2. پیشگفتار
17	3. درآمد
19	4. فصل اول: نماز و روزه و احکام اسلامی
21	5. بخش اول: نماز و روزه؛ ارکان دین اسلام
31	6. بخش دوم: وجوب شرکت در نماز جمعه و نماز جماعت
43	7. بخش سوم: مسجد؛ سنگر عبادت و سیاست
49	8. بخش چهارم: عمل به احکام اسلام؛ لازمه محافظت از دین خدا
53	9. فصل دوم: حدیث نفس
83	10. فصل سوم: تقوا
109	11. فصل چهارم: حجاب

■ سخن ناشر ■

دوران ارزشمند دفاع مقدس گنجینه‌ای گرانبها از وجود دلاورمردانی است که در حماسه‌ای بزرگ آیین جهاد را جاودانه ساختند و خود در عین سادگی راست‌قامتانه تا آستان دوست پرگشودند.

میراث به جامانده از این عزیزان ودیعه‌ای گرانسنگ است که باید نسل به نسل حفظ شود تا بتواند ضامن بقا و استواری ایمان آیندگان گردد. وصایای شهدا شاخص‌ترین جلوه این میراث است که می‌طلبد در تلاشی خستگی‌ناپذیر مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و پس از ساماندهی در اختیار نسل کنونی قرار گیرد تا راهگشای بسیاری از مسائل اجتماعی و سیاسی روز باشد.

نشر شاهد برای تحقق این مهم ضرورت نشر و ترویج اسناد مربوط به شهدا را بر خود فرض دانسته و می‌کوشد با روشی هدفمند و منسجم این وصایا را در قالب مجموعه کامل وصایا و یا گزیده موضوعی ارائه دهد.

علاوه بر تلاش‌های صورت گرفته در هر دو زمینه، اکنون این مجموعه با محور قرار دادن وصایای شهدای فرهنگی، بر آن است تا پرداختی ویژه نسبت به آرمان و اندیشه‌های این قشر از رزمندگان داشته باشد. حاصل این تلاش تدوین 10 دفتر در قالب گزیده موضوعی وصایاست که مسائلی نظیر: ولایت فقیه، روحانیت، حجاب، بسیج، شهید و شهادت، اهل بیت (علیهم السلام)، انقلاب و اسلام، دشمن‌شناسی، توصیه‌هایی به ملت، مسئولین، خانواده و ... را شامل می‌شود. استخراج این فهرست موضوعی از وصایا با توجه به موضوعات شاخص مطرح شده در وصیت‌نامه قشر فرهنگی صورت گرفته و خود این امر می‌تواند نشانگر دغدغه‌های فکری فرهیختگان زمان جنگ باشد.

نشر شاهد به خود می‌بالد که توانسته در سایهٔ عنایات پروردگار متعال و توجهات حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) این مجموعه را به سامان برساند و امید است که بتواند دورنمای فعالیت‌های آیندهٔ خود را در آثار بعدی ترسیم نماید.

در پایان لازم است از تلاش‌های مستمر خواهران سعیده اصغری آذر، زهرا ملک‌پور، لیلا میرزایان‌فر، زهرا مولائی و ملیحه وفا مقدم که در تدوین این مجموعه کوشیده‌اند؛ قدردانی نماییم.

نشر شاهد

پاییز 91

■ پیشگفتار ■

قصه عاشقی و روزهای عاشقی، قصه کهن روزگارانی است که حد و مرزی برای روزهای آن متصور نیست و در قید و بند زمان و مکان ننگجیدنی؛ «روزگاری آمد و گذشت.» و این حکایت دوران هجرانی است که بعد از قصه عاشقی می‌آغازد.

و چه بسیار است از این آمدن و رفتن‌ها و چه کم قصه مردانی که عاشقانه رفتند و به هنگام آمدن عاشقانه‌تر! نرد عشق باختن در مکتب عاشقی دلی به وسعت دریا می‌طلبند و تنها خدا را دیدن؛ و این چنین است روزگار دریادلانی که خود از نسل پاک دریا بودند و دعایشان در نهایت اجابت به طلب شهادت رسید. رسم غریبی است دل‌کندن از همه وابستگی‌هایی که تو را عمری پایبند خویشتن می‌سازد و گاه به تلنگری رشته این وابستگی می‌گسلد؛ به خیال ما، رسیدن به این گسستگی اتصالی به بلندای قاف می‌خواهد و سیمرغی که تا

قله‌ی آن رسیده؛ اما نقش خیال من و تو از جنس خاک است و گسستگان و رسیدن را بال پرواز از نیاز! همان‌هایی که روزی بر پیکرشان شقایق روید و گلپوشان هزار حنجره شد برای فریاد و خونشان وارثی برای روزگار واماندگی. راستی خود را می‌گویم سنجیدن فاصله زمان من و تو با روزگار عاشقی اکنون به اندازه فرسنگی است یا سالیان نور را می‌خواهد برای رسیدن به ارتفاع درک این دلدادگی؟

به راستی ما را چه می‌شود وقتی در میانه این همه رنگ‌بازی، همیشه خدا را میان همه رنگ‌ها کم می‌آوریم و قصه عاشقی را از لونی دیگر می‌خوانیم! قصه‌ای که تا شب به پایان راه نرسیده دیدیم رنگ خدا را در سطر سطر این قصه! قصه آنانی که در خود خدا را دیدند و خیال و هوی و هوس را بریدند. مگر نه این بود که زمزمه درس مکتب و پای منبر، این بود که «معلمی شغل انبیاست ... کسی را که از او کلمه می‌آموزید، بنده اوید ...» بندگی و خلوص بندگانی که سیره‌ای پیامبرگونه برگزیدند و رسم آزادگی و سرافرازی را همراه آراستگی به مناعت طبع و عزت نفس ترجیح دادند و همه مرارت‌ها و اسارت‌ها را به جان خریده و از سنگر تعلیم و تربیت و علم و دانش به پرواز درآمده و در آسمان جهاد و شهادت به دفاع از کیان اسلامی بال خدمت گشوده و سرمست از شراب عشق الهی، راست‌قامتانه و گاه گمنامانه بر خاک خشوع افتادند، مثنوی عشق است؛ عشق مردانی که از سنگر مدرسه بر سنگر جهاد پیشانی‌ساییدند و با گذشت از خویشتن خویش، عین اصالت انسانیتی شدند که همواره تاریخ را تبلور رنج همه انسان‌ها باشند. مصداق حدیث علوی، آنجا که مولا و مقتدای ایمان، حضرت علی (علیه السلام) فرمود: «اینان نیایشگران نیمه‌های شب‌اند و شیران عرصه‌های جهاد و پیکار روز ...»

وصیت‌نامه شهیدان عرصه فرهنگ و تربیت و به گونه‌ای فاتحان قله‌های حماسه و ایثار همواره خط و نشان نقل شجاعت، خلوص، صداقت و عبادت این دلاور مردان است. و بی‌گمان غور و تفحص در خط به خط این سطور درکی به بلندی ایمان و بندگی را خواستار است تا در کاوشی بتوان این همه را جستجو کرد.

مطالعه وصیت‌نامه‌های شهدای فرهنگی کشور در میان خیل عظیم شهدای دیگر، بیانگر واقعیتی روشن از دنیای بی‌آلایش مردانی است که با وجود علم به تمامی خواسته‌های دنیوی زنجیر اتصال غفلت را از پای گشوده و بر گرده اسب راهوار آسمان بستند. و گواه این مدعا، دست‌نوشته‌ها و دل‌گویه‌هایی است که هنوز هم اگر گوشه چشمی بر آن‌ها انداخته باشیم، رگه‌های غیرت و جوانمردی را در روح و جانمان تکانی سخت می‌دهند که اندکی اندیشه بر احوال کسانی که سخاوتمندانه از سر سفره دنیا برخاستند و آنگاه در کنار جویبار جاری تجلی نشستند، چه حکایت دشواری برای روزمرگی‌های امروزی است!

نگاهی هنرمندانه از روی صداقت و بینشی روایت‌گرانه برای نقل آنچه خواهیم خواند؛ رفته رفته نگاه تزویر را از مقابل دیدگان حقیقت‌بین دنیایی ما کناری زده و نقش خدایی را بر تارک جان و شعور خواب‌زده ما حک می‌کند.

تفکر و اندیشه بسیجی ماورای تفکراتی است که در میان همه اندیشه‌های تعقلی دنیایی است و فرهنگ بسیج، تنها فرهنگ پایداری که ریشه در احساس خدایی و اسلامی جوانانی داشت که شانه‌هایشان از بیداد و ستم خم بود و سرانجام این اندیشه رساندن فریاد حق بر حلقوم استبداد بود تا سر دهند آنچه را که مایه سربلندی است. آنان مردان مردی بودند که با اتصال به منبع فیض، سالیان پربار جوانی خویش را به شوق اسلام زیستند و انس و الفتی دیرینه با

ائمه اطهار(علیهم السلام) داشتند. بینش بسیجی، در فرهنگ دنیایی معلمان و فرهنگیان شهید، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بود و بدایت و نهایت این تفکر همواره قله‌های معرفت و انسانیت را نشانه رفته بود. پرداختن به مسائل دینی و توصیه و سفارش دیگران علی‌الخصوص قشر تحت تعلیم آن‌ها از جمله مواردی است که در لابه لای دست‌نوشته‌های این بزرگان به چشم می‌خورد.

توصیه و سفارش به دعا و نیایش و اصل عمل به احکام نماز و روزه، تربیت و مبارزه با نفس اماره و حفظ و صیانت از حریم تقوی و حجاب، از نکات برجسته‌ای است که می‌توان با تکیه بر اعتقاد و ایمان راسخ از آن سخن به میان آورد. داشتن پشتوانه اسلامی و بهره‌گیری از تفکر ماورای دنیایی محصول تربیتی است که سالیان سال بزرگان ما در راه اشاعه و نشر آن کوشیده‌اند و بدین ترتیب در میان قشری به وقوع پیوسته که تربیت فرهنگی و علمی جامعه را عهده‌دار بوده است.

تدوین و گردآوری گنجینه‌ای گرانبها از زبان ماندگاران هشت سال دفاع مقدس و شهدای فرهنگی عرصه جهاد و شهادت؛ امروز تنها راه دسترسی به مستندترین سفارش‌ها و توصیه‌هایی است که می‌تواند بشریت امروزی را در راه پرفراز و نشیب زندگی، هدایت‌گر باشد.

تدوین ده مجلد از وصایای این شهدای گرانقدر هشت سال دفاع، تلاشی در حوزه پردازش و توجه به اصل مستندات شهیدان به ویژه شهدای فرهنگی است. اما آنچه در این میان از دیگر نکات موجود در وصایا برجسته‌تر و نمایان‌تر جلوه‌گر است، پرداختن به موضوعاتی در حوزه اسلام و انقلاب است.

گروه پژوهش با گردآوری مسائل و موضوع‌های گوناگون از میان وصیت‌نامه‌های موجود و در دسترس، ضمن پرداختن به اصل آنچه باید نسبت به

آن توجه وافی مبذول داشت؛ زمینه‌های شکل‌گیری و هدف‌مندی این اندیشه‌ها را از منظر دینی و انقلابی در بوته تجربه و تماشا نهاده است. نقطه حائز توجه در میان وصایا، حکایت اندیشه‌های متعالی است که در جای جای وصایا نمود عینی داشته و بیانگر نگاه عمیق و معنوی این قشر از شهداست. توجه به جایگاه والدین و ارزش‌گذاری این نعمت‌ها و حفظ حریم خانه و خانواده و بذل توجه به همسر و فرزندان از اولویت‌های خلق این آثار قرار گرفته است. از دیگر محورهای مورد بررسی در میان وصایا انگیزه‌های حضور در جبهه‌های جهاد و حفظ و حراست از میهن و از حریم مرزهای اسلامی و ایرانی است. آن روزها که بزرگ‌مردی از اهل عشق، پرچم اتحاد به دست گرفته بود و پیر و جوان در زیر آن علم، پیمان همبستگی خوانده بودند که تا آخرین نفس برای ایجاد مدینه فاضله اسلامی بکوشند، آیین مریدی و لیبیک‌گویی شهدا در پاسخ به ندای ولایت فقیه زمانه، از نقاط اوج وصایای ایشان متجلی است و نیز توجه به اصل ولایت فقیه و رهبری و صفات رهبری، امام خمینی و روحانیت، از جمله سفارش کاروانیانی بود که به سر منزل مقصود رسیده‌اند.

توصیه به دانش‌آموزان و همکاران فرهنگی، توصیه به جوانان و مسؤولین و در نهایت توصیه به ملت؛ برای همراهی و همدلی با رهبری که با بینش عمیق سیاسی و الهی و پشتوانه‌ای مردمی در دنیا بی‌نظیر است؛ و این مهم به دست نیامده است مگر به برکت و حرمت ارزش‌های متعالی اسلامی که برای احیای آن همه مردم از قشرهای گوناگون به پا خاسته و داعیه قیام و شهادت سر داده‌اند و این همه را مدیون روشنگری‌ها و هدایت‌های اهل بیت (علیهم السلام) و دستورات و ارشادهای ناب اسلامی و انقلابی الهام گرفته از دیانت و سیاست امام خمینی (رحمه الله علیه) بودند. کوله‌بار ارادت و خالصی آنجا جان می‌گیرد که

نیم‌نگاهی به آنچه از یادگاران جبهه و جنگ در این وانفسای دلزدگی باقی است، انداخته و عمل به فرامین و احکام الهی و شرعی را از نگاه آنان به تماشا می‌نشیند.

حفظ وحدت، دشمن‌شناسی و ارجحیت شهادت و تعالی مقام شهید در نزد پروردگار؛ از جمله سرفصل‌های بسیج و شهادت است و آنجا که آغاز راه است و تو هنوز زمین‌نخورده‌ای و راه رسیدن دراز؛ «اما من هنوز از تکاپو نیفتاده‌ام و دارم و ندارم دل عاشقی است که برای امام آورده‌ام و انقلاب نعمت خداست به ملت ایران، اما جنگ نباید وحدت و انسجام ما را بگسلد که تا پای جان ایستاده‌ایم و همه گوش به فرمان امام...» و بی‌گمان این فصل، اوج فراز و فرود همه وصایا و تنها نکته اتکالی است که نهایت بینش شهدا را تا قله این اندیشه سوق داده است.

چه زیباست آنگاه که به بند «حلالیت» می‌رسی، طلب حلالیت و سفارش به صبر و بردباری را برای آنان که عمری نهال خفته در خاک آرزوها، را به امید ثمری تابستانی به نوازش روزها سپردند. دلت می‌خواهد تا نماز صداقت و راستی را به قامت این شهیدان اقتدا نمایی که نگاهشان تجلی اخلاص است و بیگانه با هرچه نام دنیا دارد؛ آن‌چنان دامن از آلودگی‌های دنیا برگرفته‌اند که امروزه روز یاد چنین بزرگ‌مردان، شور زندگی پاک و بی‌آلایش را در دل‌های «هنوز بیدار» برمی‌انگیزد. امروزی که زمانه در کمین اعتقاد ما نشسته است و ما بی‌دلیل بی‌آنکه بدانیم سال‌هاست بر لب سجاده مثل دعای بی‌اثر، روز و شب را تکرار می‌کنیم.

این‌ها همه سرآغاز فصولی است که از سطر سطر دل‌گویه شهیدان فرهنگی باقی است و اکنون به جاست تا در فصل ظلمات دل‌های غفلت‌زده تصویری تازه را از منظر نگاه شهدا و امدار باشیم.

در تدوین این مجموعه از گزیده موضوعی وصایا که اختصاص به شهدای فرهنگی دارد، با محوریت موضوعات شاخص مطرح شده در وصیت‌نامه‌ها مجموعه در 10 دفتر تهیه و تنظیم شده است که محتوای دفاتر آن به شرح زیر است:

1. دعا و نیایش
2. ولایت فقیه
3. شهید و شهادت
4. جبهه و جهاد و حفظ کیان اسلامی
5. توصیه به فرهنگیان و دانش‌آموزان
6. سخنانی با جوانان، مسئولین و ملت
7. اسلام، انقلاب و اهل بیت (علیهم السلام)
8. نماز و روزه، احکام اسلامی، حدیث نفس، تقوا و حجاب
9. وحدت، بسیج، دشمن‌شناسی
10. صبر و بردباری و حلالیت طلبیدن

این مجموعه از گزیده موضوعی وصیت‌نامه شهدا - دفاتر ده‌گانه شهدای فرهنگی - حاصل کار جمعی گروهی از کارشناسان متخصص در امر تصحیح و ویرایش متون است که در زمانی قریب 3 ماه حدود 3000 ساعت نفر کار کارشناسی صرف به ثمر رسیدن آن نموده‌اند.

در خاتمه امید است با عنایات خاص باری تعالی، این مجموعه بتواند به اهداف مورد نظر دست یافته و موجبات رضایت خاطر حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و روح طیبه شهدای انقلاب اسلامی ایران را فراهم آورد.

ایوب سیف زاده

■ درآمد ■

اگر بخواهیم تمام رویدادهای بزرگی را که در تاریخ به وجود آمده و در صفحات آن ثبت شده ارزیابی کنیم رخدادی ارزشمندتر و تأثیرگذارتر از فرهنگ شهادت و اثر شهید نخواهیم داشت. شهادت بزرگ‌ترین قدرت یک جامعه است که بنیست نتوانستن‌ها را به فراخنای توانستن تبدیل می‌کند و راه را برای حرکت صحیح روشن می‌نماید. چنانچه امام علی (علیه السلام) در نهج البلاغه می‌فرمایند: «فابان له الطريق»؛ یعنی راه برای آن‌ها روشن می‌شود و این‌گونه است که جامعه بدون شهید جامعه بدون الگو و به دور از روشنی می‌شود اما تاریخ پرافتخار جمهوری اسلامی ایران سرشار از ایثار و فداکاری عظیم شهیدانی است که بر قلهٔ تعلیم و تربیت ایستاده بودند و درس شهادت و شجاعت همراه با بصیرت و دیانت را که از معلم کبیر خود، امام خمینی (رحمه الله علیه) آموخته بودند به فرزندان این کشور آموختند؛ آن‌ها در کنار مرزبانی فرهنگ به مرزبانی

میهن پرداختند و سخاوتمندانه و مؤمنانه جان خود را بذل نمودند و امروز ما در برابر عظمت آن‌ها با احترام به پا می‌خیزیم و دست ارادت بر سینه می‌گذاریم و برای پاسداشت آرمان‌ها و راهشان، از هیچ کوششی فروگذار نخواهیم کرد. باشد تا پرچم شهیدان معلم و معلمان شهید همواره و همواره در سرزمین مرام و منش این ملت در اهتزاز بماند. اکنون در این برهه از زمان که اقتدار ملی می‌تواند علاوه بر ابعاد علمی - اجتماعی در ابعاد فرهنگی نیز تجلی نماید، ضرورت پاسداری از این ارزش‌های فرهنگی بیش از پیش نمایان می‌شود که تحقق آن بر عهدهٔ یکایک ماست و چه زیبا فرمودند رهبر معظم انقلاب اسلامی که خود شهید زنده و جانباز پایندهٔ این کشورند که: «شهیدان سرافراز خود را تجلیل و تقدیس کنید و آخرین وصایای آنان را به کار بیاورید.» این فرموده انگیزه‌ای شد که وصایای بکر و دست نخورده را از منبع غنی و فرهنگ‌ساز وصیت‌نامه‌های معلمان شهید استخراج و در ده جلد در مجموعه‌ای تحت عنوان **گزیده موضوعی وصیت‌نامه شهدای فرهنگی** مکتوب نمائیم باشد که با قلم، قدمی در راه نشر هرچه بیشتر این فرهنگ متعالی برداشته باشیم. این حرکت ارزشمند انجام نشد مگر با بذل مساعی ارزشمند عزیزانی که در حوزه‌های گوناگون کارشناسی - هماهنگی - اجرا ما را یاری رساندند تا بتوانیم میراث انسان‌ساز شهیدان را به نسل امروز و فردای جامعه، با امانت تمام برسانیم تا دعای خیرشان، نصرت امروز و عزت فردا را قرین راهمان کند که شهیدان زنده‌اند و نزد خدای متعال دعای مستجاب دارند.

اداره کل امور شاهد و ایثارگران
وزارت آموزش و پرورش

■ فصل اول: نماز و روزه و احکام اسلامی ■

■ بخش اول: نماز و روزه؛ ارکان دین اسلام ■

﴿ شهادت علی آخوند رجب (1367-1339 دزفول) ﴾

برادران محترم! نماز را سعی کنید در اول وقت و با جماعت بخوانید که «یدالله مع الجماعه»، دست خدا با جماعت است و بدانید که نماز خوب، انسان را از فحشا و منکر دور می‌کند.¹ نماز را با حضور قلب اقامه کنید و بدانید که نماز ملاک و معیاری می‌باشد برای دیگر اعمال، یعنی اگر نماز انسان پذیرفته شود، دیگر اعمال او نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد، ولی اگر نماز او پذیرفته نشود، دیگر اعمال او نیز رد می‌شود و نماز از بالاترین ذکرهاست. رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: «کسی که به نماز اهمیت ندهد و آن را سبک بشمارد، سزاوار عذاب آخرت است.»

1- اشاره به «انّ الصلاه تنهى عن الفحشاء والمنکر»؛ سوره عنکبوت، آیه 45

✎ شهید علی آقایی (1359-1333 اراک)

برادر عزیز! سلام. امیدوارم که در کارهایت پیروز باشی. از تو می‌خواهم که نمازت را بخوانی و خداوند بزرگ را فراموش نکنی که امر او از تمام امرها واجب‌تر است.

✎ شهید رحیم آنجفی (1362-1332 اراک)

بیشتر روزه بگیرید و نماز بخوانید و دعا [کنید] تا پاک‌تر شوید و از خدا بخواهید که خلوص نیت پیدا کنید.

✎ کریم احمدنژاد (1361-1325 اندیمشک)

به شما برادران و خواهران عزیزم توصیه می‌کنم مرتب نماز و دستورات قرآن [را] که برنامه انسان‌سازی است، انجام دهید. نماز را برپا دارید که سعادت دنیا و آخرت در برپایی کامل نماز است. مخصوصاً همیشه نماز بخوانید که حرف امام عزیز است و باید عمل شود توسط¹ هر مسلمان.

✎ شهید سید محمود اخوان طباطبایی (1365-1334 یزد)

عزیزم و گل‌های خوبم! شماها را در مورد نماز خیلی توصیه می‌کنم که بهترین [وسیلهٔ تقرب]² پرهیزکاران به خداست و اولین چیزی است که در روز قیامت مورد سؤال قرار می‌گیرد. خداوندا! به من نیز توفیق بده [تا] این توصیه همیشه آویزهٔ گوشم باشد.

1- در اصل وصیت: برای

2- در اصل وصیت: ناخوانا

﴿﴾ شهید جواد اصائلو (1363- 1337 تهران)
نمازتان را سبک نشمارید [و] از رحمت خدایتان ناامید نشوید.

﴿﴾ شهید علی اصفهانی نژاد نومنی (1361- 1339 فومن)
نماز را به عنوان عامل بازدارنده از گناه و تشکر از خالق هستی به خاطر نعمت‌های بی‌شمارش و همچنین ستون دین به پای دارید و سعی کنید به جماعت برگزار شود.

﴿﴾ شهید سید محمود افتخاری (1362- 1337 دماوند)
با یکدیگر جلسات هفتگی داشته باشید و در آموزش احکام اسلام و قرآن سخت کوش باشید. مانند اسطوره تقوا، حضرت خاتم المرسلین (صلی الله علیه و آله و سلم)، نماز شب را حصین خویش و عروه الوثقی قرار دهید. شما نمی‌دانید که این نماز شب چه خاصیت‌ها و چه حکمت‌هایی دارد. اگر می‌خواهید زیبایی‌های آفرینش را درک کنید، به قیام در شب و اقامه نافلة شب اهتمام ورزید که حکم خدا را در آن خواهید یافت.

﴿﴾ شهید رضا ایلون کشکولی (1361- 1342 فیروزآباد)
شب‌ها در کنار مساجد دعا بخوانید و نماز به پای دارید و همه را به امر به معروف و نهی از منکر دعوت کنید و خود را بسازید و به سوی قرآن و دعا روی آورید که این‌ها انسان‌ساز می‌باشند ... به همه برادران و خواهران توصیه می‌کنم که احکام اسلام را مو به مو اجرا نمایند.

✎ شهید غلامرضا بابایی (1365-1345 شیراز)

نماز [را به پای دارید]؛ زیرا ستون دین است و فرق بین اسلام و کفر است.

✎ شهید بهمن باقری (1360-1336 لار)

بار دیگر از تمامی خانواده‌ام درخواست می‌کنم که در مراسم ادعیه‌خوانی شرکت نمایند. از تلاوت قرآن غافل نشوید و نماز را در اول وقت بخوانید و این بنده را با دعای خیر خود به فیض برسانید.

✎ شهید علی بیژن کوچی (1363-1335 فسا)

به پدر و مادر عزیز توصیه می‌شود که نماز و روزه‌تان ترک نشود؛ چون خودتان می‌دانید که رمز مسلمانی و مسلمان بودن همین واجبات است که نباید فراموش شود. و اما خواهشی که از شما دارم: برادران و خواهرانم را مرتب ارشاد کنید و نگذارید خدای ناخواسته نماز و روزه‌شان ترک شود.

✎ شهید یونس تیغ‌زن (1365-1336 مراغه)

برادران بیشتر به نماز و روزه اهمیت دهند و در مجامع و کلاس‌ها بیشتر تأکید کنند و در مدارس به هوش باشید که ایادی شرق و غرب از طریق دام‌های سلطه‌آور می‌خواهند دوباره فرهنگ غربی را رواج دهند و در صورت سستی و غفلت در قبال شهدا مسئول هستیم.

✎ شهید سید احمد جعفری (1365-1336 قائم شهر)

نماز در اول وقت را به خاطر داشته باشید؛ چرا که نماز و دعاست که انسان ساز است و انسان را به کمال و سعادت واقعی می‌رساند و جهاد در راه خدا [و] مبارزه با دشمنان دین و قرآن، برای احیای کامل¹ نماز است.

✎ شهید عبدالرضا جعفری (1360-1335 شیراز)

شما را سفارش به نماز، نماز و نماز می‌کنم؛ چرا که ما جهاد و جنگ را به خاطر نماز داریم. نماز را سبک نشمارید که مورد و موجب خشم و غضب خدا قرار می‌گیرد.

✎ شهید سید مرتضی حسینی رستمی (1362-1337 ورامین)

سعی کنید توسط نماز، بیشتر خودتان را به خدا نزدیک کنید.

✎ شهید محمد داننده بستان آباد (1364-1342 بستان آباد)

نماز را خیلی جدی گرفته و به مسائل و احکام اسلام شدیداً عمل نمایید.

✎ شهید ماشاءالله دشتی (1367-1337 بوشهر)

نماز را برپا دارید و از نماز، تحرک و جوشش در راه خدا [را] بگیرید که خداوند با نمازگزاران است.

1- در اصل وصیت: و برای احیای کامل

✎ شهید مرتضی دشتی (1367-1349 بوشهر)

از قول من به همهٔ آشنایان بگویند که نماز و روزه‌شان را ترک نکنند و از معاصی و غیبت دوری نمایند.

✎ شهید برف‌علی رحمانی (1365-1339 فراشبند)

در امر برپایی نماز کوتاهی نکنید؛ چون نماز پایه و اساس دین است. در حین نماز با خدا صحبت می‌کنیم؛ پس چه خوب است در این مورد هرچه بهتر و با آرایش کامل آن را به جای آورید.

✎ شهید عوض‌الله سعیدی ابواسحاقی (1365-1339 لردگان)

نمازهای واجب خود را حتماً بخوانید و روزهٔ ماه مبارک رمضان را بگیرید و نمازهای مستحب، خصوصاً نمازهای شب و نافلهٔ شب را فراموش نکنید. کارهایی [را] که رضایت‌بخش خدا نیست، انجام ندهید.

✎ شهید بهرام سلیمانی دهنه‌سری (1362-1331 لاهیجان)

«ربّ اجعلنی مقیم الصلوه و من ذرّیتی ربّنا و تقبّل دعاء»¹؛ «پروردگارا! من و ذرّیهٔ من را نمازگزار گردان و بارالها! دعای ما را اجابت فرما.»

---

1 - سوره ابراهیم؛ آیه 40

﴿﴾ شهید محسن شاهرودیان (1367-1341 کاشان)

فرزندانم! اگر می‌خواهید در دنیا و آخرت رستگار باشید، از همین حالا مواظب خود باشید و از همین حالا مقدمات نماز را شروع کنید و ان شاء الله از سنّ دبستان، نماز خواندن را شروع کنید و از جادّه [هدایت] خارج نشوید.

﴿﴾ شهید رزاق عباسی (1361-1338 فسا- شیبکوه)

من از کلیّه برادران و خواهران تقاضا دارم که نماز را فراموش نکنند و قرآن و نهج البلاغه را بخوانند.

﴿﴾ شهید خسرو عربیان (1361-1341 دامغان)

نمازها را با حضور قلب به جای آورید که نماز، ستون دین است و این نماز[ها]، موقعی قبول می‌شود که همراه با حضور قلب باشند و این را هم می‌دانیم که تا نماز ما قبول نشود، هیچ عمل ما قبول نیست.

﴿﴾ شهید سید داود علوی (1365-1342 سراب)

همیشه با وضو باشید و نماز خود را در اوّل وقت بخوانید؛ چرا که بهترین عمل‌ها نزد خدا نماز به وقت است و بعد از آن جهاد در راه خدا و عمل‌کننده به آن[ها]، اهل نجات و سعادت است.

✎ شهید محمدعلی فیض یاب قلعه جوقی (1362-1337 سراب)

به نماز بچه‌ها حتماً دقت بیشتر شود و نمازها را در وقت خودشان بخوانیم. این چیزی است که من از شما می‌خواهم؛ همان‌طور که رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: «حَبِّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصَّلَاةُ لَوْ قُتِلَتْهَا»؛ نیکوترین کارها در نزد خدا، نماز در وقت آن است.

✎ شهید حسن محدثی (1365-1332 اردستان)

نسبت به اعتقادات مذهبی خود مثل نماز و روزه و احکام و فرائض و الگو گرفتن از ائمه (علیهم السلام) و تبعیت از ولایت فقیه مقید و معتقد [باشید] که نجات و رستگاری و سیر قربه الی الله از این مسیر است.

✎ شهید حیدرعلی مظاهری (1360-1335 خمین)

به شما سفارش من این است که نمازتان را حتماً اول وقت بخوانید. نماز شب یادتان نرود و بعد از نماز برای ظهور امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و طول عمر امام خمینی دعا کنید ... عزیزانم! مبدا که یک بار نمازتان ترک شود که بعداً جز پشیمانی هیچ چیز به دنبال نخواهد داشت. نماز شب را حتماً به پا دارید که انسان را به خدا نزدیک می‌کند. وقتی که خواندید و از روی صدق و صفای باطن خواندید، حلاوت و شیرینی آن را می‌چشید.

﴿ شہید علی میرزایی (1365-1344 زایل) ﴾

وصیت من به شما این است کہ ہمیشہ راہ معصومین (علیہم السلام) را پیشہ خود سازید. نماز را فراموش نکنید و طوری روحیہ خودتان را تقویت نمایید کہ دشمنان ما احساس شادی نکنند.

﴿ شہید ہادی نعمتی (1365-1341 صومعه سرا) ﴾

نکتہ اولی کہ باید بہ آن توجہ داشت و از آن بہرہ گرفت، توجہ داشتن بہ نماز و عدم غفلت از محافظت از آن می باشد، نماز اول وقت و با خضوع و خشوع کہ راز اصلی ارتباط با خدا در آن نہفته است.

■ بخش دوم: وجوب شرکت در

■ نماز جمعه و نماز جماعت

🌀 شهید جهان‌بخش آخری (1362-1334 اردبیل)

برادران و خواهران عزیز! اگر لحظه‌ای بین ما و نماز جمعه فاصله بیفتد آن روز، روز شکست انقلاب اسلامی و پیروزی دشمنان است. ما با نماز و دعا به اینجا آمده‌ایم و ضامن تداوم انقلاب اسلامی همین نمازهای ماست. خدا را در همه حال، به فرمایش قرآن [که می‌فرماید: «و ذکرُوا الله کثیراً»^۱، به یاد داشته باشید؛ زیرا که «الا بذکر الله تطمئنّ القلوب»^۲، با یاد خدا دل‌ها آرام‌[ش] و اطمینان پیدا می‌کند؛ بنابراین باید همیشه در صحنه [باشید و] نمازهای دشمن‌شکن جمعه را فراموش نکنید. از

1- سوره شعراء؛ آیه 227

2- سوره رعد؛ آیه 28

همه مهم‌تر، نماز شب را به پا دارید و برای پیروزی رزمندگان اسلام در جبهه‌های نور علیه ظلمت در سر نماز دعا کنید و برای گناهکارانی مثل من طلب مغفرت نمایید.

➤ شهید بهرام آرامی قهفرخی (1366-1341 فرخ‌شهر)

نمازهایتان را با جماعت بخوانید و مساجد را پر کنید و امیدوارم که افرادی لایق برای اسلام و ملت عزیز باشید.

➤ شهید محسن اخلاص طلب (1365-1339 بندرعباس)

نماز را به موقع انجام دهید. در دعاها، نماز جماعت و نماز جمعه شرکت فعال کنید و بیشتر در مسجد حضور پیدا کنید.

➤ شهید عبدالرسول ارسلان‌پور (1361-1337 چهارم)

ای برادر، ای خواهر و ای همسر! هیچ‌گاه بدون عذر شرعی نماز جماعت را ترک نکنید و نماز جمعه را از مهم‌ترین مسائل سیاسی - عبادی این زمان تلقی کنید و همواره تا زمانی که امام عادل بر شما حاکم است، در نماز جمعه حاضر شوید تا با این عمل صحیح و درستتان، مشیت محکمی بر دهان ابرجنايتکاران وارد آورده باشید و اتحاد مسلمین را به همه جهان ثابت کرده باشید.

﴿﴾ شهید نادر اصغری (1365-1332 اردبیل)

در مورد دستورات اسلام پیش قدم باشید. دعای کمیل و نماز جمعه را فراموش نکنید.

﴿﴾ شهید حسن امجدی (1361-1334 000)

در نماز جمعه شرکت کنید و دلیل نتراشید و خود را در نماز جمعه سیاسی شرکت دهید که نماز کارخانه انسان سازی است.

﴿﴾ شهید مهدی بخشایش (1365-1344 فردوس)

نماز جمعه و دعای کمیل و ادعیه دیگر و دعا برای سلامتی امام و پیروزی اسلام و ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را فراموش نکنید؛ البته دعای همراه با عمل.

﴿﴾ شهید داریوش بهروزیان (1361-1342 کازرون)

برادرانه زندگی کنید. نماز جمعه را ترک نکنید. دعاهای کمیل، ندبه، فرج و توسل را همیشه برای تزکیه روحتان بخوانید و نماز شب را فراموش نکنید؛ [زیرا] برای خودتان خوب است.

﴿﴾ شهید احمد پروندی (1364-1341 تهران)

به نماز جماعت و نماز در اول وقت فوق العاده اهمیت بدهید؛ چون نماز است که انسان را می سازد و اول چیزی است که [در قیامت] از انسان سؤال می شود.

✎ شهید محمد جعفر پورا کبری ابرقوئی (1361-1339 ابرکوه)

[نماز] دشمن شکن جمعه، این نماز عبادی - سیاسی که با شرکت همه طبقات، نموداری از یکپارچگی مردم در برپا کردن شعائر اسلامی است را فراموش نکنید. نماز جمعه آموزش و رهایی از آتش و آسانی در قیامت می‌باشد؛ همان طوری که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: «هرکس از روی ایمان و اخلاص در نماز جمعه حاضر شود، گناهان گذشته‌اش پاک گردد و کارش را از سر بگیرد و ترک نماز جمعه موجب هلاکت است.»

✎ شهید محسن تعظیمی (1362-1339 کاشان)

تا آنجا که می‌توانید و وقت دارید، در نماز جمعه و جماعت و راه‌پیمایی‌ها شرکت کنید که امر امامان و یاران امامان است [که آن را] از یاد نبرید.

✎ شهید یوسف قویم (1365-1334 فردوس)

برادران و خواهران! نماز جماعت و جمعه برای همه مؤمنین است. واجبات خدا را درست و با اهمیت و به موقع انجام دهید.

✎ شهید محمد جعفر پور بروجنی (1364-1339 بروجن)

اجتماعات اسلامی [همچون] نماز جماعت و نماز جمعه را رها نکنید که ما هر چه داریم، از همین اجتماعات است.

✽ شهید حسن جعفری (1365-1335 ورامین)

در نمازهای جمعه و جماعات بیش از پیش شرکت کنید. مساجد را پر کنید. حامی روحانیت اصیل و در خط امام باشید. بدانید که آیندگان تاریخ بر ما نظر خواهند کرد.

✽ شهید محمدعلی جلالی (1364-1338 دلیجان)

توجه بیشتری به مراسم مذهبی، مخصوصاً نماز جماعت و جمعه و دعای کمیل داشته باشید؛ زیرا هرچه که ما داریم، از همین مراسم¹ داریم.

✽ شهید یوسف دشتی (1365-1344 نیشابور)

همیشه در صحنه انقلاب باشید و در پایگاه عبادی - سیاسی مساجد، نماز جمعه و جماعت [را] به پا دارید که خداوند می‌تواند ثواب و فضیلت آن را به انسان عطا کند؛ پس هنگام نماز جمعه به سوی میعادگاه بشتابید و کسب و کار خودتان را ترک نمایید.

✽ شهید اسماعیل دوستان (1365-1337 مراغه)

در تمامی نمازهایتان، رزمندگان را دعا کنید. در تمامی نمازهای جمعه و در دعا‌های کمیل شرکت کنید که امروز از در صحنه بودن ما، دشمن هراس بیشتری دارد.

1- در اصل وصیت: مراسمات

✎ شهید بمان علی دهقانی اشکذری (1364-1343 یزد)

نماز را سبک نشمارید. صف‌های نماز جماعت و نماز جمعه را پر کنید که به گفتهٔ امام امت، خمینی کبیر، دشمنان از نماز و از مسجد می‌ترسند.

✎ شهید مصطفی دیان‌تی نسب (1365-1345 کازرون)

ای امت اسلامی! نمازهای جمعه و جماعت را که نشانگر وحدت و یکپارچگی شما است، محکم نگه دارید.

✎ شهید حکمت‌الله رحمانی (1364-1331 اهر)

با بودن در صحنه، مخصوصاً شرکت در نماز جماعات و جمعه، مشت محکمی بر دهان دشمنان انقلاب، امام و روحانیت بزنید.

✎ شهید محمدنبی رفیعی (1365-1338 خمین)

نماز جمعه‌ها را با شکوه هرچه تمام‌تر برگزار کنید و به نماز جمعه به عنوان دژ مستحکم و دشمن [شکن]¹ بنگرید، اما مواظب باشید که نماز جمعه به دست افراد ریاست‌طلب و دروغگو، به مأمّن [دشمن]² و قتلگاه مؤمنین تبدیل نشود. در هر صورت حرمت نماز جمعه را حفظ کنید و به نمازهای یومیّه فوق العاده اهمیت دهید که: «ان الصلوه تنهی عن الفحشاء و المنکر»³.

1- در اصل وصیت: ناخوانا

2- در اصل وصیت: ناخوانا

3- سوره عنکبوت؛ آیه 45

✽ شهید رضا رنجبر (1357-1319 بروجرد)

امت شهیدپرور! بدانید که این نماز جمعه و این امام جمعه عزیز، یکی از نعمات ارزنده خداوندی است که نصیب شما شده است.

✽ شهید اردشیر (مهدی) روانبخش (1362-1342 بهبهان)

نماز جماعت در مساجد را ترک نکنید که این امر، باعث قوت قلب، روحیه و ایمان انسان می‌شود و اجر و پاداش عظیمی دارد.

✽ شهید جمشید زراعت پیشه (1361-1334 جهرم)

در نمازهای جمعه و جماعت شرکت کنید و تأکید می‌کنم که نماز جمعه را به هیچ عنوان ترک نکنید و وحدت خود را حفظ کنید.

✽ شهید قدرت سادلجی (1364-1347 کبودرآهنگ)

برادرهای من! نماز جمعه‌ها را خالی نگذارید. در مراسم مختلف¹ شرکت کنید؛ ما هرچه داریم، از معنویات داریم. نماز اول وقت از یادتان نرود. مبارزه کنید با افراد سودجو و دنیاطلب، شاید وظیفه از گردنتان ساقط شود.

1- در اصل وصیت: در مراسمات

﴿﴾ شهید نورالله سبزواری (1363-1338 کاشان)

برادران و خواهران! در انجام فرائض الهی و شرعی خود کوتاهی نکنید. نماز یومیه را به جماعت و سروقت بخوانید. دو عنصر سازنده، یعنی امر به معروف و نهی از منکر را فراموش نکنید.

﴿﴾ شهید عبدالله سلطانی مطاع (1361-1334 همدان)

برادران عزیز! از دعا‌های کمیل و نمازهای جمعه کوتاهی ننمایید و برای مستحکم شدن قوانین اسلام و قرآن از خداوند طلب [کمک] نمایید.

﴿﴾ شهید محمدابراهیم سمیعی ظفرقندی (1363-1337 تهران)

دوستان و آشنایان و هر کس که مرا می‌شناسد! از یاد خدا غافل نشوید که یاد او آرامش دهنده قلب و دل شمامست و تنها با نماز است که می‌شود همیشه و همه جا به یاد خدا بود، آن هم با نماز جماعت و جمعه.

﴿﴾ شهید فرزاد شفیعی سروستانی (1366-1349 شیراز)

نماز جماعت را دست کم نگیرید و جواب منافقین را در صفوف به هم فشرده نماز بدهید. رفتار نادرست و شوخی‌های بد را از خود دور کنید و در راه تحصیل معرفت سبقت بگیرید.

﴿﴾ شهید علی اکبر ظروفی (1361-1336 مرنند)

در نماز جماعت و جمعه شرکت کنید و در خدمت خدا و امام امت باشید و نماز و واجبات دین را ترک نکنید.

﴿﴾ شهید خسرو عابدی (1363-1344 گرمسار)

سعی کنید از اجرهایی که نماز جماعت و جمعه دارند، غافل نباشید و به وسیله آن، توشه آخرت را نقد و سنگین کنید.

﴿﴾ شهید اسماعیل فرخی (1364-1334 فارس)

نماز جمعه‌ها را هرچه باشکوه‌تر برگزار کنید و مساجد را که به فرموده امام سننر است پر کنید؛ چون دشمنان شما از نماز می‌ترسند.

﴿﴾ شهید سید عبدالکریم قدسی (1365-1337 تهران)

در اوقات نماز با شنیدن صدای اذان، بازار را تعطیل کنید و دوان دوان به سوی مساجد جهت نماز جماعت بشتابید و همچنین در راه‌پیمایی و ایام عزاداری برای ائمه (علیهم السلام) و مراسم تشییع شهید، فعال باشید و نیز دست از کسب بکشید که طرف معامله در این مواقع خداوند می‌باشد و اگر امام را دوست می‌دارید، به جان امام سوگند می‌دهم از همین امروز شروع نمایید، ان شاء الله.

🌀 شهید جواد کاظمی لاری (1367-1345 لاری)

شما ای مردم! پشت جبهه را محکم نگه دارید و به نماز اهمیّت فراوانی بدهید، به خصوص نماز جمعه.

🌀 شهید ابوالقاسم کهن (1367-1342 دشتستان)

سعی کنید همیشه نماز یومیّه را به دقت و در مسجد به جماعت بخوانید. نماز جماعت، قلب مؤمنان را به هم نزدیکتر کرده و آنان را متحد می‌نماید.

🌀 شهید علی‌رحم محمّدی (1364-1348 فارسان)

نماز جمعه و جماعت را فراموش نکنید که همین نماز جماعت‌ها بودند که اسلام را تاکنون زنده نگه داشتند ... برادران! نماز جماعت را فراموش نکنید و در جماعت‌های اسلامی شرکت کنید.

🌀 شهید محمّد تقی ملک احمدی (1361-1339 اصفهان)

نماز جماعت و نماز جمعه را نیز فراموش نکنید و بروید به جا بیاور [ید]¹. دشمن از همین‌ها می‌ترسد.

1- در اصل وصیت: ناخوانا

﴿﴾ شهید سیدعباس میری (1363-1340 نیاوند)

برادران و خواهران عزیزم و دیگر خویشانم! می‌خواهم راه مرا با لسان و عمل و حضور در مساجد و نماز جمعه و دعای کمیل مسجد خودمان ادامه دهید، ان شاء الله.

﴿﴾ شهید محمد نادعلی (1361-1339 دلیجان)

ای ملت! از شما می‌خواهم که همیشه نماز جماعت را در مسجدها به پا دارید و در نمازهایتان همیشه برای اسلام دعا کنید؛ چون ما هرچه داریم، از اسلام است و این [موضوع]¹ را بدانید که این دنیا فانی است و به زودی زود تمام خواهد شد.

﴿﴾ شهید محمدجواد نیک‌سرشت (1364-1343 جهرم)

از تمامی شما می‌خواهم که نماز جمعه و جماعت و دعای کمیل و ندبه و توسل را هرگز ترک نکنید؛ چون دوام اسلام و جمهوری اسلامی و مسلمانی² ما بر پایه نماز و دعا است. «نماز در بیت المقدس برابر [با] هزار نماز است.» (حضرت علی (علیه السلام))

1- همان

2- در اصل وصیت: مسلمانی

■ بخش سوم: مسجد؛ سنگر عبادت و سیاست ■

✎ شهید حسین استقبالی (1366-1343 نی ریز)

در عبادت مسلمین شرکت کنید. مساجد، این سنگرهای واقعی را پر کنید. در نمازهای جماعت شرکت کنید.

✎ شهید علی رضا امینی (1366-1340 خرم بید)

به کلیه دوستانم سفارش می‌کنم که مسجد را فراموش نکنند و برنامه‌های مثبت و اسلامی در مسجد داشته باشند. افرادی که در پایگاه و انجمن اسلامی مسجد فعالیت می‌کنند، باید خصوصیات اسلامی را فراموش نکنند و تابع حکومت اسلامی

باشند و از هیچ کوششی مسامحه نکنند و در برنامه‌هایی که دارند، بعد از اتمام برنامه و موفقیت در آن، گذری نیز به قبرستان داشته¹ و یادی از ما کنند.

🔖 شهید اکبر باباجانی ریزی (1365-1341 اصفهان)

از مردم می‌خواهم در نماز جمعه، نمازهای جماعت، دعاها، مراسم شهدا و مراسم مذهبی به صورت فعال شرکت نمایید. شنیده‌ام [که] برای هر مسجدی، از دور و بر تا چهل خانه باید حضور پیدا کنند و نمازشان را در مسجد بخوانند، ولیکن متأسفانه آیا این مسئله در این شهر انجام می‌گیرد؟ اگر نمی‌گیرد، به خود بگویید چرا و آیا جواب شما قانع کننده برای ائمه (علیهم السلام) هست یا نه؟

🔖 شهید غلام‌علی تدبیری (1365-1342 شهبایه)

در امر پر کردن مساجد کوشا باشید؛ زیرا امروز که شما پدران به مسجد می‌روید، فرزندان شما بسیارشان از مساجد دورند. وای [بر شما] اگر نوه‌های شما ببینند [که] پدران آن‌ها از مسجد دورند؛ آن‌ها دیگر از مساجد فرار می‌کنند! پس هم در مساجد حاضر شوید و هم فرزندان خود را ببرید و آن‌ها را از این طریق با احکام اسلام آشنا کنید.

1- در اصل وصیت: انداخته

➤ شهید سیدباقر جعفری فارسی (1362-1334 فسا)

از دوستان می‌خواهم که مسجد را ترک نکنند و نمازهایشان را به موقع بخوانند و در دعا‌های کمیل و توسل که در مسجد برگزار می‌شود، حتماً شرکت کنند.

➤ شهید محمدرضا جوهری (1365-1345 استهبان)

همواره مساجد را رها نکنید و در دعاها و نماز جمعه شرکت کنید که من راهم را در مسجد آموختم.

➤ شهید علی محمد حسین زاده (1361-1334 کاشمر)

ای برادران و خواهران عزیز! به دستور امام عمل نمایید و به مسجد بروید؛ زیرا که مسجد سنگر است و باید سنگرها را پر کنید تا همچون پتکی باشد بر سر دشمن. تا می‌توانید در تمام کارهایتان وجدانی عمل کنید.

➤ شهید جعفر دشتی (1362-1323 مشکین شهر)

به قول امام، مسجد سنگر است؛ سنگر را حفظ کنید و از نماز جماعت دست نکشید و همیشه راه شهیدان را ادامه دهید.

➤ شهید رضا دهقان زاده باقی (1366-1343 باقی)

مساجد را پر کنید و نگذارید دشمنان اسلام خوشحال شوند.

﴿﴾ شهید محمود رضوی قهفرخی (1362-1340 شهرکرد)

مسجدها، این سنگرهای مسلمین را خالی نکنید که دشمن در انتظار چنین روزی است.

﴿﴾ شهید مهرباب سلیمی شهرکی (1362-1341 شهرکرد)

ای امت مسلمان! مسجدها را خالی نگذارید و نماز جماعتها را به پا دارید و در نماز جماعتها و جمعه‌ها شرکت کنید.

﴿﴾ شهید حشمت‌الله کمالی سروستانی (1365-1339 شیراز)

... سومین نعمت خداوند حفظ سنگرهای گوناگون انقلاب اسلامی [است]. یکی از بزرگ‌ترین سنگرها، مسجد می‌باشد که محلّ جنگ با دشمن داخلی، نفس اماره، و آماده شدن برای جنگ با دشمن بیرونی، استکبار جهانی، است. قدر این نماز جمعه‌ها و جماعات و شعائر مذهبی را بدانید. ادامه راه شهدا به این نیست که در تشییع جنازه آنان شرکت کرده و بعد از چندی آنان را رها کنید، بلکه به این است که قدر نعمت‌های بزرگ خداوند را بدانید و در حفظ سنگرهای گوناگون انقلاب، مسجد، نماز جمعه و جماعات و بسیج کوشا باشید.

﴿﴾ شهید عباس محمدی (1363-1338 دلیجان)

خواهران و برادران! مساجد را ترک نکنید تو را به خدا؛ زیرا رهبر عزیزمان فرموده است: «مسجد سنگر است.»

﴿﴾ شهید همایون نصیری هرچگانی (1364-1344 شهرکرد)

اهمیت دادن به نماز و عبادات و دعا‌های کمیل، توسل، نماز جمعه، جهاد و امر به معروف و نهی از منکر [ضروری] است و بدانید مساجد سنگر است. مساجد را خالی نگذارید و حفظ کنید.

﴿﴾ شهید غلامرضا نگهداری (1365-1342 نیریز)

مساجد نیز سنگرند و پر کردن آن‌ها هم واجب؛ لذا مساجد را خالی نگذارید و نمازهای خود را در مسجد بخوانید. باشد که مسجد در قیامت از شافعین ما باشد، نه از شکایت‌کنندگان ما.

■ بخش چهارم: عمل به احکام اسلام؛

■ لازمه محافظت از دین خدا

﴿ شهادت نصرالله اسکندری (1365-1344 خمین) ﴾

در هر حال و در هر زمان و مکانی، یاد خدا را فراموش نکنید و به یاد او باشید و به فرامین خدا که در قرآن آمده، عمل کنید و هیچ‌گاه از فرامین و احکام اسلامی غافل نشوید ... اما پدرم و مادرم و برادرانم و ای همه کسانی که مرا می‌شناسید! خدا شاهد است که در زمانی قرار گرفته‌ایم که حساس‌ترین زمان‌ها برای اسلام و قرآن و ائمه (علیهم السلام) است و بهترین موقع پیاده کردن احکام اسلام است که تمام ما مسلمانان و شما برادران و مسلمانان باید از هیچ کوششی در این موقع دریغ نورزیم و ندای حسین زمان را لبیک گوئیم و اگر می‌توانیم به سوی صحنه‌های نبرد حق علیه باطل بشتابیم و اگر نمی‌توانیم لاقلاً باری بر دوش این نظام نباشیم و کاری برای پیشبرد اهداف مقدس قرآن و احکام اسلام انجام دهیم.

﴿ شَهِیدِ رِضَا حَیدِری (1366-1347 ایلام) ﴾

«مراره الدنيا حلاوه الاخره و حلاوه الدنيا مراره الاخره» پس حرص و طمع بی‌فایده است. اگر مالی از راه نامشروع جمع‌آوری گردد، هرگز نخواهیم توانست از آن استفاده کنیم.¹ شخصی که دار فانی را وداع گوید، سه چیز در برابر او می‌آید: 1- مال 2- اولاد 3- عمل. از مال سؤال می‌شود: چه مقدار به من می‌رسد؟ می‌گوید: به اندازه یک کفن؛ به فرزند گفته می‌شود: چه بهره‌ای نصیب من می‌گردد؟ می‌گوید: به مقدار کفن و دفن؛ عمل انسان است که همیشه با اوست؛ پس سعی کنیم عمل خود را با احکام الهی [منطبق] نماییم.

﴿ شَهِیدِ اسْماعیلِ رِزْمَجُو (1361-1334 دستستان) ﴾

به همهٔ برادران و خواهران درود می‌فرستم و آن‌ها را بیش از پیش به گرایش به سوی اسلام و احکام [اسلامی] دعوت می‌نمایم.

﴿ شَهِیدِ حَسَنِ سَعیدی (1361-1326 ساوه) ﴾

[پسرم!] از همان بچگی در یاد گرفتن احکام اسلام کوشش کن. مبادا نماز را سبک بشماری و مبادا به احکام اسلام بی‌توجه باشی. همیشه قرآن بخوان و از احکام خدا عبرت بگیر و سعی کن که به هر نحو شده، رضایت خداوند را جلب کنی.

1- در اصل وصیت: استفاده کرد

➤ شهید جواد محزونیه (1362-1337 اصفهان)

احکام فقهی خود را فرا گیرید و به کار ببندید؛ زیرا این اعمال شما باعث تربیت فرزندان شما می‌شود.

➤ شهید ابوالقاسم میرزاخانی نافچی (1361-1331 شهرکرد)

به احکام خداوند کاملاً عمل کنید تا نزد خداوند مسئول نباشید.

➤ شهید علی اصغر یاری بروجنی (1364-1340 بروجن)

حافظ عبادت و احکام و عقاید باشید.

■ فصل دوم: حدیث نفس ■

﴿﴾ شهید حسین آدمی (000-1332 فارس)

به عموم مسلمانان توصیه می‌شود که فرزندان خودشان را بفرستند در این مراکز علمیه تا خودسازی را شروع کنند و بعد از آن، جامعه اسلامی و امت اسلامی را ارشاد کنند تا دیگر استعمارگران شرق و غرب و عمالشان نتوانند دیگر همه چیز ملت مسلمان و مستضعف را ببرند. توصیه می‌کنم بیشتر به خدا و روز رستاخیز فکر کنند و دنیا را یک وسیله بدانند و بیشتر با نفس مبارزه کنند که به قول حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلم)، مبارزه با نفس بالاترین جهاد است و آن‌ها حامی اسلام و احکام و مجری آن باشند.

﴿﴾ شهید رضا ابراهیم پور (1365-1344 استهبان)

وصیت دیگر من به ورزشکاران این است: برادران من! اگر ورزش می‌کنید و ورزشکار هستید، قهرمانی باشید با خضوع و خشوع؛ قهرمانی باشید علیه نفس خویش. ورزشکاری که فکر و ذهنش با خدا باشد، همیشه پیروز است.

شهادت اسدالله احمدنیای مطلق (1364-1341 چهارم)

از خدا می‌خواهم که مرا در مبارزه علیه هواهای نفسانی خودم یاری دهد و مرا بر نفس خویش مسلط گرداند تا بتوانم در جبهه‌ها خدمتگزار صدیقی برای مکتبم باشم تا شاید خداوند از گناهانم درگذرد و راضی شود. همچنین بتوانم خوب با دشمن بجنگم و در درگیری‌ها با آتش سلاحم، دشمن اسلام و انسانیت را به آتش بکشم و در اینجا می‌گویم: «اللهم قوّ علی خدمتک جوارحی». این تعهد و مسئولیت بر همه ماست و باید خوب انجامش دهیم.

شهادت یعقوب احدی مراغه (1366-1340 مراغه)

آری! اکنون خویش را در این دیار خاکی و در این قفس تنگ مادی تنها می‌یابم. قلبم در سینه به یاد جانان می‌تپد؛ گویا می‌خواهد از جا کنده شود و مرا به سوی حق رهنمون کند. برادران! اکنون زمان پیکار است، اما به چه سان و چگونه؟ آری! بسان مردان حق که ابتدا نفس اماره خویش را سر بریدند و سپس جهیدند.

شهادت علی‌رضا احمدی (1364-1345 کیبودرآهنگ)

اصلاح نفس، تأثیر فراوان در سرنوشت ابدی انسان دارد. اگر انسان نفس خود را اصلاح کند، به طوری که آلودگی‌ها را [از] او دور کند و در جهاد اکبر موفق باشد، [به خاطر] عملی که انجام می‌دهد¹، تماماً چنین شخصی به سعادت که همان لقاء الله است، می‌رسد. سعی کنید نیت عملتان پاک باشد که نیت پاک، روح عمل است.

1- در اصل وصیت: عملی را که انجام می‌دهد

در این صورت است که قلب سلیم پیدا می‌کنید. قلبی که خالی از هرگونه آلودگی باشد و چیزی جز الله در او نباشد، سلیم و عامل نجات است.

❦ شهید عبدالرسول ارسلان پور (1361-1337 چهرم)

با درود فراوان به رهبر کبیر انقلاب مقدس اسلامی و با آرزوی موفقیت [برای] تمام خدمتگزاران راستین این انقلاب خونبار، سخن خویش را آغاز می‌کنم. تقوا، تقوا، تقوا! تزکیه نفس، تزکیه نفس و تزکیه نفس! همسر، برادران و مادرم و خواهرم! «قد افلح من زکّاه»¹؛ «به درستی که رستگار شد آن کسی که تزکیه نفس کرد» و خود را جهت شرکت در مهمانی خداوند آماده کرد.

❦ شهید احمدعلی ازگلی (1360-1338 شمیران)

خود را تزکیه و پاک کنید و همیشه خدا را به یاد داشته باشید و [همچون] جوانانی پاک در روی زمین زندگی کنید ... و شما ای دوستانم و آشنایان من! تقوا را پیشه خود سازید و یک لحظه انقلاب و رهبر انقلاب را فراموش نکنید. با خلوص نیت، فداکاری و جانبازی نمایید و با تزکیه نفس، زمینه ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را فراهم آورید. به فرزندان خود درس اسلام و شهادت در راه آن را بدهید و در سر نماز آن‌ها را دعا کنید تا خدا آنان را فرزندان نیکو و صالح و نمازخوان و هدایت شده قرار دهد.

1- سوره شمس؛ آیه 9

🌀 شهید غلام‌رضا اشتری (1361-1319 سمیرم)

حقیر با مشاهده این جوانان، شور و شوقم هر آن افزون^۱ می‌گشت، اما با کمال تأسف یک سری مسائل خانوادگی یا همان هواهای شیطانی، همانند برخی از یاران متزلزل حسین (علیه السلام) که در شب‌های قبل از عاشورا وی را ترک کردند، مانع هدف اصلی‌ام می‌گشت و اندک اندک به صفوف مسلمانان فاقد تعهد می‌پیوستم و در دل، خود را سرزنش می‌کردم، اما به خواست خداوند بر شیطان نفس تا حدی غلبه نموده و در اسفند سال 60، آخر تصمیم را گرفتم و پشت پا بر تمام دنیا و ما فیها زدم و اینک در یکی از جبهه‌ها آمده‌ام که فرمان خدا را با جان و دل بپذیرم، اما با رویی سیاه و بار سنگینی از گناه، چنین آمادگی را دارم. امیدوارم خدا مرا ببخشد و جزو شهدا محسوب دارد.

🌀 شهید علی محمد اصغری (1364-1339 خمین)

ای دل‌بستگان به دنیا! ببینید آخر به چه چیز این دنیا دل بسته‌اید؟ مال دنیا به جز دور نمودن انسان از خدا و تلاش برای کسب بیشتر و بیشتر آن، عاقبت چه سودی برایتان خواهد داشت؟ در رفاه زندگی کردن و هر روز به ظواهر دنیا دل بستن، به داشتن خانه [و] ماشین مدرن‌تر و بهتر [فکر کردن] و عمر خود را در این منجلاب گذراندن، چه هدفی را در پی خواهد داشت؟ آیا سرمایه زیاد سعادت‌مندی می‌آورد؟ مسلماً خیر. بله! اگر در این دنیا به خدا دل بستنی، اگر هر روز در کسب معارف اسلامی قدم برداشتی، اگر هر روز باتقواتر از روز قبل شدی، اگر هر روز به وظایف دینی و مذهبی خود بیشتر آشنا شدی و هوای نفس را کنترل کردی و

1- در اصل وصیت: افزونی

بالاخره اگر توانستی شیطان را از خود مایوس گردانی، آن وقت هدفی عالی در پیش گرفته‌ای و راه سعادت را پیش گرفته‌ای. بکوشید گول شیطان را نخورید. شیطان را از خود مایوس کنید، با عبادت مخلصانه و خاشعانه، با عمل نیک در راه خدا، با جهاد فی سبیل الله، با جهاد با کفر.

🌀 شهید سید محمود افتخاری (1362-1337 دماوند)

ای برادرانی که مسئولیت گرداندن این چرخ‌های جمهوری اسلامی را به دوش گرفته‌اید! به خدا مسئولید، مسئولیتی سخت! آتش در کنار شماست و بهشت^۱ در طرف دیگرتان. به خدا اگر کوتاهی کنید، اگر دقت کافی و بینش و عملکرد قرآنی نداشته باشید، حتماً تباه و هلاک خواهید شد. به خدا، برادران! اگر به جای پیاده کردن احکام اسلام و عمل به قوانین اسلام، پیروی [از] هوای نفس و کبر و غرور خویش کنید، نابود می‌شوید.

🌀 شهید سید مهدی افسر (1364-1322 نی‌ریز)

برادرانم! با خودسازی و خدمت به اسلام، راه سعادت دنیا و آخرت را [در] پیش گیرید. خانواده معظّم شهدا، ارزش و احترام شهید خود را نگه دارند و با بعضی رفتارهای غیرمنتظره، ناشایست و چشم دوختن [ن] به زندگی مادی، منزلت شهدا را لگه‌دار نکنند. با برنامه و توجه بیشتر، جهت تعلیم و تربیت فرزندان شهدا مسئولانه برخورد شود.

1- در اصل وصیت: بهشت

✽ شهید احد امیدفر (1365-1338 تویسرکان)

در این زمان، [ای] امت! خمینی بزرگ را تنها نگذارید و [نکنند] خدای ناکرده زرق و برق دنیا گولتان بزند و هوای نفس بر شما غلبه کند و از اوامر [او] سرپیچی کنید که سرپیچی در این زمان، مانند سرپیچی کردنِ زمان امام حسین (علیه السلام) است که در تاریکی شب به یاران خود گفت: «هرکس می‌خواهد برود و هرکس می‌خواهد بماند.» پس از گذشت چندین سال، ما می‌دانیم [که] امام حسین (علیه السلام) و [همراهانش] همگی به آن دنیا رفتند، چه کسانی که آن شب ماندند و چه کسانی که رفتند، ولی خوش به حال آنان که گوش دادند و بر نفس اماره‌شان غلبه کردند.

✽ شهید عطاءالله اویسی (1366-1334 فسا)

برادر و خواهر حزب الله! قبل از هر چیزی به تزکیه و تهذیب نفس پردازید و این مسئله را جدی بگیرید. دشمن انسان، خود نفس انسان است. سعی‌تان این باشد که خود را از هوا و هوس‌های نفس که در درون دارید، رها کنید تا آزاد شوید. برادران رزمنده و سربازان امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)! بسیار دقت کنید که غرور در قلبتان راه نیابد که شیطان، شش هزار سال خدا را عبادت کرد. چون تکبر ورزید و مغرور شد، از درگاه خداوند رانده گشت؛ پس بکوشید که عمل خود را برای خدا خالص کنید و تنها برای او بجنگید و از غرور و نخوت بپرهیزید و بدانید که این شما نیستید که بر مردم منت گذاشته و به سوی جبهه می‌آیید، بلکه آن خداوند تبارک و تعالی است که بر شما منت نهاده است و توفیق جهاد را به شما عطا فرموده است.

🌀 شهید نادر ایزدپناه (1364-1343 ایذه)

وصیت من به دیگر برادران [و] فامیل¹ این است که خدا نکند تعلقات مادی و حبّ نفس، مانع از سیر و تکامل آن‌ها به سوی مطلوب حقیقی که همان الله است، شود. سعی کنید آن خرافات و انحرافات [را] که مانع رشد اخلاق اسلامی می‌شود، از بین ببرید. سعی کنید طوری عمل کنید که فردای روز قیامت در مقابل حسین (علیه السلام) و پیروان خمینی سرافراز باشید.

🌀 شهید اکبر باباجانی ریزی (1365-1341 اصفهان)

پناه می‌برم به خدا از شرّ نفس خود؛ زیرا نفس امّاره، انسان را به کارهای زشت و ناروا و سخت وا می‌دارد، جز آنکه [خداوند] به لطف خاصّ خود آدمی را نگه دارد و پناه می‌برم به خدا از شرّ شیطان که پیوسته گناهی بر سر گناه من می‌افزاید و به او پناه می‌برم از جور ظلم هر ستمکار فاجر و سلطان ظالم و دشمن قوی و قاهر.

🌀 شهید محمدحسین باقری (1365-1328 قصرشیرین)

با عبادت و دعا به درگاه خدا به طور مستمر که نقش اصلی و اساسی در ساخت معنوی انسان دارد و تزکیهٔ نفس، خود را ساخته [و] راه نفوذ افکار شیطانی را بندید.

1- در اصل وصیت: فامیلان

🔖 شهید حکمت بالیده کرانی (1365-1344 فارسان)

برادران و خواهران گرامی! خود را تزکیه نموده و در مسیر الهی حرکت کنید که در آخرت دچار سختی نشوید. دعا را قرائت کنید و از خداوند طلب عفو نمایید و همیشه به یاد آخرت باشید. مگر نه این است که انسان برای آخرت آفریده شد؟

🔖 شهید فیض الله بخشیان (1360-1340 شبستر)

به رهنمودهای امام که جهت خودسازی فرموده‌اند، سعی کنید که عمل کنید و در اوقات بیکاری دعا بخوانید و از دعاهای زیر که مفیدتر می‌باشد، غافل نشوید: دعای کمیل، مناجات شعبانیه، دعای توسل، زیارت عاشورا، دعای امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، دعاهای یومیّه و دعای ندبه.

🔖 شهید حمیدرضا بهبود (1365-1335 کازرون)

اگر انسان در این گیر و دار، تابع هوای نفس شود و هوای [نفس] خویش را بر خواست خداوند ترجیح دهد، یقیناً زبان کرده است. اما حال که همه محکوم به رفتن هستیم، انسان عاقل می‌خواهد که انتخابی صحیح کند که امیدواریم به رحمت و واسعۀ الهی و رحمانیت او که این عقل را به ما عطا کند.

🔖 شهید احمد پروندی (1364-1341 تهران)

ان شاء الله خداوند به تمام ما توفیق فرمانبرداری و اطاعت از اوامرش را عنایت کند و ما را به شکل مطلوبی که نصیب اولیایش می‌نماید، با وجود نالایقمان، برساند و ما را پیش خود و اولیای گرامی‌اش، از پیامبران اعظم تا ائمه معصومین (علیهم السلام)

و شهدا سرافکنده و خجالت‌زده¹ ننماید. توجّه داشته باشید که رسیدن به قرب خداوند متعال، یک قدم است و آن هم پا گذاشتن بر روی هوای نفس و خودیت و منیت [می‌باشد] و این مسئله در زندگی پیامبران و ائمه اطهار (علیهم السلام) و مردان خدا، روشن و آشکار است.

❁ شهید لطیف پسندیده (1365-1341 فومن)

ای برادران و خواهران! حیوان سرکش نفس را [مهار کنید و] از آن غافل نباشید؛ زیرا حیوان نفس به مانند اسب سرکش است که اگر اسب‌سوار ماهری بر روی آن سوار نشود آن اسب، افسار در اختیار خود می‌گیرد و انسان را بر در [و] دیوار [می‌کوبد] و [به] چاه و بیابان خواهد برد؛ لذا حیوان سرکش نفس، اگر افسار و طنابش بر دست عقل نباشد، چاه‌های شیطانی را برای انسان آماده کرده که انسان را بر آن خواهد انداخت و آن انسان، دیگر انسان نخواهد بود، بلکه حیوانی در شکل و قالب انسان خواهد بود.

❁ شهید علی اکبر جعفری چاقه (1365-1338 مشهد)

ای انسان! بیدار شو. تا کی، تا چه مقدار در خرمی و شادی هستی؟ هنگامی که به آرزوی مادی [ن]می‌رسی و اندوهگین و نالان هستی، وقتی که زیان دنیوی می‌بینی، در یاد و گفتگوی همه چیزی، جز یاد خدا. در راه رسیدن به آرزوهای مادی کوشایی، رنج‌ها می‌بری، اما در راه معنویت و رسیدن به مقام انسانیت گویا خبری نداری. از فقدان هر چیز نالانی، جز از فقدان صفات آدمیت. از هر خطری و زیانی

1- در اصل وصیت: خجل‌زده

دلهره داری و فرار می‌کنی، جز از خطر گناه و زیان‌های آخرتی. برای ثروتمند شدن و افزودن مال دنیا کاملاً هوشیاری و مراقب، ولی برای ثروت باقی و سرمایه‌ی حقیقی که ایمان است، به کلی بی‌خبری و به فکر آن هم نمی‌افتی که نکند بی‌ایمان بمیری.

❦ شهید نادعلی چراغی‌گاه (1364-1348 مسجدسلیمان)

ای ملت ایران و جوانان عزیز! نکند که گول هوای نفس را بخورید و از راه اصلی منحرف شوید.

❦ شهید مهدی حاجی‌بهرامی (1361-1339 تهران)

من برای رفتن به جبهه‌ی مقدّس جهاد آزادی‌بخش که متضمّن ایمان مستضعفین است، لحظه‌شماری می‌کنم و قبل از آن برای جهاد اکبر که مبارزه‌ی سخت و فشرده با خودپرستی و هواهای نفسانی است، آماده می‌شوم تا بیماری‌های مزمن و مهلک غیبت، تهمت، حسرت، خیانت، دروغ، دشنام، کینه، چاپلوسی و غرور را مداوا کنم و جامعه‌ی اسلامی را در رحمت، عزّت، وحدت، کرامت، عطوفت، صداقت، صراحت، علم، جهاد، شهادت و عبادت ببینم.

❦ شهید عبدالحمید حامدی (1367-1343 داراب)

دعا به جان امام و برای امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را فراموش نکنید. همگی مرا حلال کنید و برایم از خدا طلب استغفار کنید و در پایان همه را به جهاد با نفس که جهاد اکبر است، سفارش می‌کنم.

❁ شهید سید جعفر حجازی (1365-1341 همدان)

برادران عزیز! در این دنیا کمی تفکّر کنید. به اعماق، راه جویید تا طریق هدایت و سعادت را یافته و در آغوش عشق و رحمت الهی سیراب شوید. با بزرگان، بینوایان و عارفان انس گیرید تا گره‌های ناگشودنی را گشوده یافته و یا غذای خام را به کام آرید. خود را به تهذیب نفس تمرین دهید و در کسب علم کوشا باشید تا با این دو بال به پرواز در ملکوت بپردازید و آمال خویش را با مادر خود، زمین، وانهدید.

❁ شهید محسن حسنی (1359-1335 بهار)

[دائماً در حال] مبارزه باشید؛ چون انسان، موقعی به انسانیت کامل می‌رسد که دائماً در حال مبارزه با شیطان درونی (هواهای نفسانی) و شیطان بیرونی (افرادی که انسان‌ها را استثمار می‌کنند و استعمار) باشد. اگر مبارزه نکنند، مسخ می‌شود، از انسانیت بیرون می‌رود و پای به منزلگاه حیوانیت می‌نهد خدای ناکرده.

❁ شهید سید اسماعیل حسینی (1365-1339 ممسنی)

بر ما مقدر شده که روزی از این جهان باید رفت؛ پس آماده سفر باشیم. توشه مفید آماده کنیم و نفس‌ها را تزکیه کنیم. اخلاق و روش‌ها را اسلامی [و] مهر و محبت‌ها را بیشتر [کنیم]، کینه‌ها را دور بریزیم و قلب‌ها را به هم نزدیک [کرده و] ناراحتی‌ها را از بین ببریم. صداقت‌ها را بیشتر [کنیم]، فرصت را غنیمت [شمریم و] یاری محرومین [را] بیشتر [نماییم]. دست به دست هم همت کنیم و همدیگر را در این مسافرت یاری نماییم.

✎ شهید اسماعیل حسینیان نایینی (1365-1343 تهران)

[به] آخر کار هم اهمیتی دهید و زیان دنیا را به چیزی ن شمارید و کاری [را] که رضا و خشنودی خداست، بر کاری که هوای نفس و قهر و خشم خداست، مقدم بشمارید و در راه رضای خدا¹ و خلاف هوای نفس کوشید و همیشه در تعارض حق و باطل، طرفداری [از] حق [نموده] و مخالف باطل باشید و بدانید خدا از ضعیف‌ترین مرتبه، ما را به قوت و قدرت می‌رساند.

✎ شهید احمد خان محمدی (1361-1335 اراک)

انسان باید اول خودش را بسازد و با هوای نفسانی و خواهش‌های دل (شیطان) مبارزه کند و آن‌ها را از پا درآورد، بعداً اگر چنین سعادت‌ی نصیبش شد [(شهادت)]، باعث خوشحالی است و به معنای واقعی کلمه [سعادت‌مند] می‌باشد.

✎ شهید ماشاءالله دشتی (1367-1337 بوشهر)

خود را از زندان نفس و نفس‌های شیطانی آزاد کنید و سبک‌بال به سوی معشوق حقیقی (خداوند) روی آورید که هدف از زندگی دنیوی، از برای او آمدن، برای او زیستن و به سوی او رفتن است.

✎ شهید احمد دوستی (1363-1343 ارومیه)

مبادا گفتارمان ناشی از غلبه هوای نفسمان باشد و از این طریق، حتی فردی را نسبت به انقلاب و اسلام بدبین نماییم.

1- در اصل وصیت: به راه رضای خدا

✽ شهید حمیدرضا رحمتی (1363-1342 خمین)

آری! الحق که کمال و عصارهٔ زندگی، از خود بریدن و بر حق رسیدن است، بر نفس غالب [شدن] و بر دشمن تازیدن است و [از] سیاهی (دنیا) دل کندن و بر خورشید (خدا) سجده کردن است، از مرگ نهراسیدن و در خون غلتیدن است، بر خود نبالیدن و خود را کوچک شمردن است، بر جا نماندن و همواره جوشیدن است.

✽ شهید غلامرضا رضاپور (1365-1334 تهران)

مهم‌ترین جهاد را جهاد در راه خدا و جهاد با نفس می‌دانم.

✽ شهید فرج‌الله رضازاده (1361-1337 کازرون)

مکتب اسلام، مکتبی انسان‌ساز است. راه رسیدن به انسانیت واقعی، از این بدن خاکی¹ و این لباس زیبا که نشان ظاهری آدمیت است، دور بوده و تنها در این مکتب است و نه غیره. راه رسیدن بس دشوار است، سخت و هولناک. اما هر که در راه او قرار گرفته و به مقصد که همان مکتب است، فکر می‌کند و می‌اندیشد، خیلی سهل و راحت باید تحمّل کند. موانع، هر روز چهره عوض کرده؛ یک روز مال، روزی مقام و روزی زن و فرزند و شیاطینی که از درون، [راه] معامله با خدا را سد می‌کنند. پس باید انسان هوشیار باشد که فریب این دنیایی که چون مار خوش خطّ و خال است و از درون زهرآگین است را نخورده و به ظاهرش فکر نکند؛ زیرا دنیا فریبنده است. «و الاخره خیر و ابقی»² و «الدّنيا دار مجاز و الاخره دار قرار». دنیا خانهٔ مجازی

1- در اصل وصیت: که از این بدن خاکی

2- سوره اعلی؛ آیه 17

[است و] خانه همیشه‌گی، آخرت است. باید از دنیا به عنوان وسیله استفاده کرد برای ساختن خانه آخرت؛ زیرا بازیچه‌ای بیش نیست و خواهانش را همیشه ذلیل کرده و می‌کند.

❁ شهید محمدنبی رفیعی (1365-1338 خمین)

در گرم‌گرم جهاد بی‌امان با دشمن خونخوار، حتی یک لحظه از جهاد با نفس که جهاد اکبر است، غافل نشوید. مبدا نفس اماره بر شما غالب شود که دنیا را در نظرتان زیبا جلوه دهد و آخرت را فراموشتان کند. [دنیا نابود] شدنی است و آنچه که باقیست، ذات مقدس باری تعالی است که «کلّ من علیها فان»؛¹ پس به دنیا همچون مزرع‌ای بنگرید که محصولش در آخرت به دست می‌آید و برای کار دنیا و زندگی چند روزه، کرامت و شرافت نفسانی خویش را که خداوند بزرگ به شما ارزانی داشته، به پای خوکان نریزید و فریب وعده و وعیده‌های دروغین نیرنگ‌بازان کذاب را نخورید. از خودسازی و تزکیه نفس یک لحظه غافل نشوید که: «قد افلح من زگاها»².

❁ شهید محمود زارعیان (1365-1345 یزد)

در طهارت نفس و تهذیب اخلاق کوشا باشید و قدم از محیط عفت و تقوا بیرون نگذارید که در بند شیطان می‌افتید و آن‌گونه باشید که دنیا برایتان، چون قفس برای مرغ باشد و وقتی مُردید، قفس بشکنید و به سوی بهشت پرواز کنید. بشر دراز آرزو و کوتاه عمر هست. بیایید رشته‌های آرزوهای زوال‌پذیر را از پای باز کرده و از

1- سوره الرحمن؛ آیه 26

2- سوره شمس؛ آیه 9

اسارت آرزوها نجات یابیم و تنها یک آرزو را دنبال کنیم و آن لقاء الله باشد. آن را برنامه زندگی خود قرار دهید؛ چون که قرآن مجید ناگفته‌ای فرو نگذاشته تا دیگران بگویند و فصلی ناقص بر جای ننهاده تا کسی تکمیل و تماش کند.

﴿ شَهِيد اِبْرَاهِيمَ سَالِكِ غَلَامِ عَلِي (1366-1346 تهران) ﴾

ان شاء الله مَلَّتْ بعد از اتمام جنگ با حضور بیشتر خود در صحنه و پرداختن به تزکیه نفس و خودسازی و توکل بر خدا و با پیروی از امام امت و ولایت فقیه، در پیاده کردن احکام قرآن سعی بیشتری خواهند کرد تا زمینه ظهور برای مولا امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) آماده گردد. هر کس موظف است که نفس خود را محاسبه کند، قال الکاظم (علیه السلام): «لیس متاً من لم یحاسب نفسه فی کلّ یوم»، موظف است امر به معروف و نهی از منکر کند. اگر کسی بی دلیل از این کار امتناع ورزد، ملعون است؛ زیرا امام کاظم (علیه السلام) فرموده است: «ملعون من لم ینصح اخاه»¹. خواهران و برادران عزیز! با قرآن انس بیشتری بگیرید، به طوری که همگان بتوانند قرآن را بخوانند و مهم‌تر آنکه به آن عمل کنند. عزیزان! به دنبال مُد و مدگرایی نباشید و حجاب خود را حفظ کنید. همواره مراقب نفس خود باشید که:

«انّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ اَلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي»².

1- در اصل وصیت: «ملعون من لم ینصح»

2- سوره یوسف؛ آیه 53

✎ شهید عوض الله سعیدی ابواسحاقی (1365-1339 لردگان)

از شما تقاضا مندم که اولاً جهاد اکبر را انجام دهید که سرکوبی هواهای نفسانی می‌باشد و ثانیاً جهاد اصغر [را که] جنگیدن با کفار و دشمنان اسلام است، انجام دهید و به جبهه‌های حق علیه باطل بشتابید و مسئله جنگ را هرچه سریع‌تر حل کنید.

✎ شهید مهرباب سلیمی شهرکی (1362-1341 شهرکرد)

مواظب هوای نفس باشید که از همه دشمن‌ها بدتر است تا ان شاء الله از این امتحانی که خدا دارد این زمان از ما می‌کند، به خوبی درآییم. همه ما از او هستیم و به سوی او باز می‌گردیم. دنیا گذرگاهی است که در این گذرگاه کسی نمی‌تواند بماند.

✎ شهید غلامرضا شجاعی (1361-1338 شیراز)

دوستان عزیز و برادران گرامی! با نفس خود جهاد کنید تا هم در دنیا و هم در آخرت پیروز باشید.

✎ شهید محسن صادقی (1364-1343 میانه)

ای حسین! با نگاه به تمام انقلاب‌ها در مقایسه با انقلاب جهانی تو، تجربه درس تلخی را به من داد که اسلحه و انقلاب، حتی شهادت به خودی خود نباید مورد احترام قرار گیرد، بلکه آنچه مهم است غلبه بر خودخواهی و غرور و مصالح پست مادی و ایمان به ارزش‌های الهی است.

❁ شهید مهدی صدیقی (1365-1340 ورامین)

انسان اگر در این دنیا پا روی هوا و هوس‌های زودگذرش بگذارد و با آن [ها] مخالفت نماید، در آخرت زندگی سراسر بانشاطی را خواهد داشت.

❁ شهید محمد طالبیان (1370-1316 نهاوند)

از ابتدای خلقت انسان، جنگ بین حق علیه باطل¹ وجود داشته و زمانی دشمن خارجی بوده، زمانی دشمن درونی و خانگی، جنگ عقل با شهوت و شیطان و مظاهر شیطانی و نفس اماره و خلاصه جنگ، همیشه با بشریت همراه است و پیروزی عقل بر نفس اماره همان جهاد اکبر است و پیروزی در این جهاد، احتیاج به ممارست و تمرین در جهاد اصغر و شرکت در جبهه دارد.

❁ شهید ناصر عبدالی (1361-1334 میاندوآب)

کسانی وجود دارند که هرگز از هوای نفس خود پیروی نمی‌کنند و اینان کسانی‌اند که از ملائکه بالاتر خواهند رفت.

❁ شهید مصطفی عسگری (1364-1335 قم)

از فساد پیرهیزید که رضایت شیطان در آن است و هیچ قومی به هلاکت نیفتادند، مگر اینکه به فساد کشیده شدند و سنت خدای متعال را زیر پا نهادند. با هوای نفس مبارزه کنید که جهاد اکبر است. از خود بگذرید تا به خدا برسید و هیچ‌گاه از یاد خدا غافل مشوید.

1- در اصل وصیت: و باطل

✎ شهید سیدداود علوی (1365-1342 سراب)

ذکر صلوات را بیشتر بگوئید و همیشه ورد زبانتان باشد که موجب فراخی و وسعت دل و بیمه‌کننده روح انسان است و در تزکیه و پاک کردن نفس و قلب خود از تمامی غبارها و زنگارها، نهایت جدّیت و تلاش را بکنید که این عمل از افضل اعمال و از اهمّ جهاد و جهاد اکبر است. خود را به زیباترین مکارم اخلاقی بیارابید و با خدا و خلقتش با صداقت رفتار نمایید؛ زیرا مکارم، صفاتی است که موجب کرامت و شرف و بزرگواری انسان می‌شود و خدای عزّ و جل، پیغمبرانش را به مکارم اخلاق دستور¹ داده [که] مصداق [آن] حدیث شریف «أَنْتِی بَعَثْتُ لِاتَمِّمِ مَکَارِمَ الْاِخْلَاقِ» [می‌باشد].

✎ شهید محمّد غلامی چیمه (1365-1342 تهران)

و چه دردی کهنه‌تر و جان‌سوزتر از درد بندگی شیطان نفس؟ و بدان که در این مکان‌ها، یک درد با یک ندای خالصانه که از قلب برآوردی و معبود خویش را صدا بزنی، درمان می‌گردد.

✎ شهید حمید غیبی (1363-1341 تهران)

برادران و خواهران عزیز! جهاد کنیم، جهادی اکبر، جهادی با نفس، جهادی با خواسته‌های درونی، جهادی با شیطان‌های درونی تا پاک شویم، تا در مقابل جانمان بهشت را از خداوند بخریم و برنده واقعی کسی است که برای خدا و در راه خدا و به یاد خدا کار کند. برنده واقعی کسی است که برای خدا جهاد با نفس بکند. برنده

1- در اصل وصیت: اختصاص

حقیقی کسی است که دائم در طول زندگی‌اش سعی کند دنیا را به عنوان یک وسیله قرار دهد برای رسیدن به الله که بالاترین هدف‌هاست.

❁ شهید علی اصغر فرح‌بخش (1365-1343 شیراز)

هیچ‌گاه از کید شیطان و هواهای نفسانی، خود را در امان ندانیم؛ زیرا این یک امر مسلم است که انسان تا زنده است در معرض امتحان است و باید سعی کند از امتحان الهی موفق بیرون آید. شرط آن، توجه به خدا و دوری از غفلت و بر حذر بودن از نفس و فرمان‌های زشت او است.

❁ شهید پرویز فروردین (1365-1320 000)

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرماید: از دو چیز نسبت به شما نگرانم: 1. پیروی از هوای نفس که انسان را از حق باز می‌دارد؛ 2. آرزوی طولانی که آخرت را از یاد می‌برد. ان شاء الله که همه ما این سخن علی (علیه السلام) را فراموش نکنیم تا به مقام شامخ انسانیت برسیم.

❁ شهید سید عبدالکریم قدسی (1365-1337 تهران)

قلبم مالامال از غم است و روانم آزرده است؛ چرا که در مصاف و مبارزه با نفس، مغلوب و معیوب و هنوز که هنوز است، قلبی محبوب دارم و چشمانم نابیناست. دلی خسته دارم که یاران دیگری رفتند و وصل یار شدند و جان گرفتند و باز این دل مغموم با چشمانی اشک‌آلود و حیرت‌زده، آنان را نظاره‌گر است. نمی‌دانم خدایا! شاید این درد، کفاره گناهان است. خدایا! آهنگ دلم را به جانب خود گردان و بر دشمن

درون و برون نصرت فرما ... ايتها الناس! بدانید تذکراً عرض می‌کنم و شما هم به دیگران متذکر شوید که داریم امتحان می‌شویم. اگر قرآن را کلام خدا می‌دانیم، اینکه بگوییم شهادتین را و اظهار اسلام کنیم، به وظیفه عمل نکرده‌ایم. و آگاه باشید که اگر با نفس سرکش به مبارزه جدی و پیگیر نپردازید، بر شما مسلط می‌شود و شما را از خدا و معرفت الله به دور می‌سازد. از خدا در این راه کمک بگیرید؛ آنجایی که حضرت یوسف (علیه السلام) می‌فرماید: «ان النفس لامارة بالسوء الا ما رحم ربی»¹. عاجزانه رحم خدا را طلب کنید و از تجربه تلخ بنده مغلوب نفس درس بگیرید که عمری را سپری و فنا کردم، ولی کوچک‌ترین قدمی برداشتم و حتی به اولین پلکان معرفت دست نیافتم.

🔖 شهید غلامرضا کرمزاده (1361-1335 مسجد سلیمان)

پیش از هر چیز یک حزب الهی و یک مسلمان واقعی، باید به خود بپردازد و مبارزه پیگیری را با هواهای نفسانی خود داشته باشد و هر روز بیش از روز پیش، از رذایل اخلاقی خود بکاهد و یک خصلت نیکو را جانشین آن سازد؛ زیرا که یک مسلمان معتقد است و خلیفه خدا بر روی زمین است و رسالت خلیفه الهی، بسی سنگین است و می‌تواند روح و روان خود را آن‌چنان پرورش دهد که او را وارسته سازد و ظواهر دنیا برایش قید و بندی نباشد و هر روز در مسیر الی الله، بیش از روز پیش گام نهد. در آن صورت است که یک انسان اسلامی [از] بینش، نگرش و برداشت‌های او از گرفتاری‌ها و ناراحتی‌هایی که در مسیر پرتلاطم زندگی برای او

1 - سوره یوسف؛ آیه 53

پیش می‌آید، در جهت سازندگی خود و گام برداشتن به سوی الله استفاده می‌کند؛ زیرا که معتقد است.

❁ شهید محمدحسین کریمی (1367-1342 برازجان)

نابود باد آن نفسی که معبودش چیزی را از او مطالبه کند و او از دادنش مضایقه نماید. شرمنده باد آن نفسی که در این راه کوتاهی کند.

❁ شهید محمدرضا گلپینی مفرد (1364-1342 گرگان)

برادران! اگر شبانه‌روز، شکرگزار خدا باشیم که نعمت اسلام و امام را به ما عنایت فرموده، باز هم کم است. آگاه باشیم که سرباز صادق و راستین این نعمت شویم. خطر وسوسه‌های درونی و دنیافریمی را شناخته و بر حذر باشیم که خلوص در عمل، تنها چاره‌ساز ماست.

❁ شهید جواد محزونیه (1362-1337 اصفهان)

مبارزه با هوا و هوس را فراموش نکنید و هیچ‌گاه به فکر نیفتید که تزکیه، دیگر بس است؛ زیرا تزکیه پایانی ندارد. از ظن و گمان بی‌مورد خودداری کنید.

❁ شهید علی‌رحم محمدی (1364-1348 فارس)

برادران! جلوی هوای نفس خویش را بگیرید که این هوای نفس، انسان‌ها را بدبخت می‌کند.

☞ شهید مهدی محمودی (1364-1339 اراک)

هر باری که برای رضای پروردگارم، قدمی را اراده می‌کردم، لازم بود که [آن را] در روح و جانم برپا کنم. خوشبختانه اوقاتی می‌توانستم دست رد بر خواهش‌های دنیاطلبانه‌ی هوا و هوسم بزنم و از جمله‌ی این موارد، هجرت به سوی جبهه‌های جنگ اسلام بر کفر بود.

☞ شهید حسن مدد (1361-1340 شیراز)

برادر جان! هر جا که هستی، هرگز خدا را فراموش نکن. تنها راه سعادت هر انسان، پیوستن به خداوند و بریدن از هوای نفس و خواهش‌های دنیایی است که مولا فرمود: «کسی که بنده و برده‌ی هواهای نفسانی‌اش باشد، پست‌تر و زبون‌تر از کسی است که غلام و نوکر فرد دیگری باشد.» پس تنها صحبت من این است که بیا و به طرف خداوند حرکت کن و ای بسا که خداوند تو را از نیکان خود قرار دهد و از صدقه‌ی سر تو، نظری به ما کند که خداوند از همه بیشتر، توبه‌کنندگان را دوست می‌دارد. خدمت خواهران عزیزم عرض می‌کنم ... با تزکیه و تهذیب نفس، فرزندانان را پرورش دهید. باشد که فرزندان، باعث افتخار شما و اسلام گردند.

☞ شهید سعید مصطفی بنا (1365-1341 تهران)

پیام من به همه‌ی انسان‌ها این است که نعمت عقل را با به کار انداختن فکر خود، برای شناخت راه درست و شناخت معایب و اشکالات خود شکرگزار باشند و زرق و برق دل‌بستگی‌های دنیوی، آن‌ها را از رسیدن به راه راست باز ندارد و پیوسته برای تحقق عدالت در سطح جهان کوشا باشند و خود را با مستضعفین سرتاسر عالم

همدرد و مددکار بدانند. خداوندا! به همه توفیق معرفت به خود و عمل صالح و اصلاح نفس عنایت فرما.

❁ شهید حسن معین (1365-1335 رودسر)

روی سخنم با مردم [فرصت]^۱ طلب و منافق و مزدور است: خون ریخته‌شده شهدای اسلام برای شماها، در جهت سود شخصی و ارضای هوای نفسانی نیست. شهدا به قصد برقراری قوانین الهی عزم جهاد می‌کنند و شما از فرصت استفاده کرده و در غیبت ایشان، به امیال شخصی خود راضی شده و خون جامعه را می‌مکید، شمایی که در بازار احتکار می‌کنید و به نوعی همدستی با دشمن می‌کنید، شمایی که به عنوان کارمند و رئیس اداره (انقلابی و غیر انقلابی) سعی می‌کنید با هواهای نفسانی خود مردم را در تنگنا قرار دهید و ناراضی می‌کنید.

❁ شهید منوچهر مهرپرور (1366-1349 فارس)

برادرانم! وصیت من به شما این است که مواظب خودتان باشید. نکنند خدای ناکرده شیطان شما را گول بزند و به راه بد بروید. مواظب زبان و دیدگان خود باشید و نگذارید پرچم اسلام و اسلحه من به زمین بیفتد. نماز و عبادت را فراموش نکنید.

❁ شهید عبدالعلی میرزایی (1362-1341 مبارکه)

عزیزان! سلام مرا بپذیرید. با شما وصیتی دارم و به شما می‌گویم که هرکس دلسوز اسلام، مستضعفین و شهداست، باید [در] جهت آنان قدم بردارد و برای

1- در اصل وصیت: ناخوانا

گسترش اسلام و ایجاد حاکمیت آن در جهان، فداکاری و جان‌فشانی کند و هر کس دلش سوخته و می‌خواهد این‌گونه باشد، باید در مرحلهٔ اوّل به تزکیه و خودسازی بپردازد، همیشه به یاد خدا باشد و تا می‌تواند با سختی‌ها دست و پنجه نرم کند و از راحت‌طلبی و پیروی از هوای نفسانی جداً بپرهیزد و همیشه به درگاه خداوند استغفار کند و از گناهانی که کرده، پشیمان شود و با خواندن قرآن، دعا، نمازهای نافله، خواندن زندگی‌نامهٔ ائمهٔ معصومین (علیهم‌السلام) و علمای اسلامی، طرز زندگی را یاد بگیرد و هنگام عبادت و به خصوص خواندن نمازهای یومیّه، حتماً خدا را در نظر بگیرد که در این صورت به قوای نفسانی خویش تسلّط پیدا کرده و در این حالت است که می‌توانیم در جهت باری ستم‌دیدگان و خواسته‌های شهدا باشیم و در مقابل سختی‌ها و ناگواری‌ها، صبر را پیشهٔ خویش کنیم.

✎ شهید سیدعبّاس میری (1363-1340 نه‌اوند)

تا کی مانند بیماران در رختخواب درد می‌کشید و به سراغ درمان نمی‌روید؟ بدانید در این مسیر باید سرها و جان‌ها و مال‌ها داد. باید از علایق دنیوی که وابستگی و تعلق ایجاد می‌کنند، دل‌کند. اینجاست که صحنهٔ نیل به تکامل باز است. ... ای انسان‌ها! بدانید این دنیا دو روز دارد؛ یک روز تو بر آن چیره‌ای و یک روز دنیا بر تو. آن‌گاه که تو بر دنیا چیره‌ای، اگر خویشتن را بشناسی و اعتدال در حرکات و سکنت خود ایجاد نمایی و راه هدایت را بیابی و تکیه‌گاه خویش را بر یک قدرت جاودانی قرار دهی و نظام هستی را از دید الهی بنگری و در استعمال و استفاده از مواهب این دنیا افراط و تفریط نکنی و هیچ چیز را نبینی، مگر اینکه اوّل و آخر و در حین آن «الله» را بنگری، تکامل خویش را که همانا سعادت اخروی است، تضمین نمودی و در غیر این صورت، خود را به فقهرا و زوال [سوق دادی و] نابود کردی و

انحطاط تو حتمی است. و آنگاه که دنیا بر تو چیره است، اگر خود را جاودانی و ابدی ندانی یا در این تفکر غوطه‌ور باشی که نتایج اعمال خود را نخواهی دید و بیهوده [و] عبث آمدی و خواهی رفت، در فکر سعادت و مکتب و مرام خویش نخواهی بود و رفتار تو و اعمال تو جز حربه و دشمنی به یکتا معبود الهی نخواهد بود. آنجاست که دنیا مانند مار خشمگین زنگی، تو را خواهد گزید و از این بین، تو را خواهد برد و آن‌گاه هرچه فریاد و استغفار سر دهی، نفسی نیست تا تو را نجات دهد و فریاد می‌زنی: «یا لیتنی کنت تراباً»¹ و دیگر تمام است و عذاب اخروی آغاز.

✎ شهید منصور نجارپور (1361-1338 خمینی‌شهر)

برادران من، عزیزان من! مسئولیت سنگینی داریم. رسالت ما خیلی بزرگ است. بیاید اوقات خود را بی‌جهت تلف نکنیم. بیاید در جهت رضای خدا بکوشیم و این‌قدر در مسائل مادی دنیا غرق نشویم که دیگر ندانیم چه بوده‌ایم و چه شده‌ایم و چه خواهیم شد. بیاید در فکر هدف، یعنی خدا باشیم و در کنار آن مسائل مادی باشد، نه [اینکه] تمام هدف، خدای نکرده مادیات باشد ... بیاید اگر تاکنون پیرو هواهای نفس بوده‌ایم، دیگر از او متابعت نکنیم و با او به ستیز برخیزیم و از دستورات الله متابعت کنیم که خدا توبه‌پذیر است.

✎ شهید حسن نیلیه بروجنی (1365-1335 بروجن)

انسان دو گونه زندگی می‌کند؛ چون در وجود خویش دو نیروی حرکت‌دهنده دارد. ریشه هر حرکتی در انسان، تعلقات او است و ریشه هر تعلقی، آرزوی درونی او

1 - سوره نبا؛ آیه 40

است. انسان با استفاده از موجد حرکتی آرزو و با کمک گرفتن از آگاهی و راهنمایی عقل، می‌تواند راه خویش را انتخاب کرده و با شناختن ارزش‌ها به حرکت الهی خویش ادامه دهد و می‌تواند از همه چیز خود بگذرد و به معبود خویش برسد. عزیزان! بیش از هر چیز برای از خود گذشتن و به او رسیدن، شناخت و نزدیکی به او لازم است. بدون شناخت، حرکت انسان از روی نفس و برای برآورده کردن نیازهای نفسانی است. نفس، موجد هر حرکت است، حرکتی همانند حمار، حرکت به دور خود گشتن و به هیچ جا نرسیدن، صدمه دیدن، رنج کشیدن و تحمل هر گونه سختی برای ارضای حسّ خودخواهی و خودپرستی.

👉 شهید علی اکبر وکیلی (1365-1341 سبزوار)

پدر بزرگ جان! خدا را شاهد می‌گیرم قهرمانان واقعی اینجا هستند که حتی یک سخن لغو و بیهوده بر زبانشان جاری نمی‌شود. این قدر در رابطه با جهاد اکبر که همان جهاد با نفس است، مبارزه نموده‌اند و می‌کنند که جهاد اصغر و مبارزه با صدام و صدامیان، مسئله خیلی عادی برایشان محسوب می‌شود؛ زیرا آنان اصلاً خودی را نمی‌بینند که برای آن ارزش قائل شوند یا بر خود بترسند از بیم مرگ؛ زیرا هر چه می‌بینند و بر سرشان می‌آید، [از سوی] خداست و خود غرق در عظمت خدا شده‌اند و چقدر خوش دارند که این جان و تن به کربلا داده شده خود را نثار مقدم دوست کنند و در وی فنا گردند؛ چون که قطره چون در دریا بریزد، دریا گردد و بزرگی را خواهد یافت.

✎ شهید قاسم هاشم‌زاده (1363-1337 هریس)

میعادگاه خودشناسان، جهاد فی سبیل الله، نمونه عینی به عمل نشانیدن عقیده است که شعارها به شعور تبدیل شده و مدعیان به بوتۀ آزمایش نهاده شده [اند] تا¹ در جبهه‌های حق علیه باطل، به نقاط ضعف خود، عادت‌های دنیوی، مادی و ناخالصی‌های روحی پرداخته و خود را بشناسند و نفس سرکش را لایق دیدار دوست گردانند.

✎ شهید حسین یحیایی (1365-1343 سمنان)

ای حزب الله و ای سپاهیان و ای روحانیون و ای همه جان‌های عاشق! مسئولیت شما سنگین بود و سنگین تر شد. حرکت بزرگ خود را آغاز کنید. دل‌های خود را راهی [دیار] عاشقان کنید و لحظه‌ای صبر کردن را جایز ندانید و فریاد [و] خروش خود را از بلندای قلۀ عشق و ایمان بر سر نفس اماره فرود آورید. اگر بدانید، تمامی مصیبت‌های دنیا و مشکلات، از نفس اماره است. اگر خدایی نشوید، اگر مرارت‌های دنیا را به خود نچشانید و اگر با مشکلات مبارزه نکنید [و] مطمئن باشید که اگر الهی نشوید، غیر الهی هستید. باید مرارت دنیا را به بدن بچشانید تا حلاوت و شیرینی رضای خدا را بچشید و در کشور دلتان عشق خدا را، عشق و محبت حسین و اولاد حسین (علیهم السلام) و علی (علیه السلام)، امیرالمؤمنین و رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) را جا دهید. هر که عشق خدا را نچشیده و هر که نداند، مرده است و هر که مرده، وای بر او باد!

1- در اصل وصیت: و

■ فصل سوم: تقوا ■

﴿﴾ شهید علی آخوند رجب (1367-1339 دزفول)

برادران عزیز! شما را به تقوا سفارش می‌کنم که «انّ اکرمکم عند الله اتقاکم»¹؛ «به درستی که بهترین شما نزد خداوند متعال، باتقواترین شماست.» برادران عزیز! تقوای الهی، مخصوصاً تقوای زبان را رعایت کنید که باعث [رستگاری] شما در هر دو جهان می‌شود.

﴿﴾ شهید احمد رضا آرایبی (1365-1341 اصفهان)

همه را دعوت می‌نمایم به عمل خیر و صالح و تقوا و «العاقبه للمتّین»² و به قول حضرت علی (علیه السلام): «اوصیکم بتقوی الله».

1- سوره حجرات؛ آیه 13

2- اشاره به «قال موسى لقومه استعینوا بالله و اصبروا ان الارض لله یورثها من یشاء من عباده و العاقبه للمتّین»؛ سوره اعراف؛ آیه 128

✎ شهید حسین استقبالی (1366-1343 نی‌ریز)

ای اهل ایمان! تقوای الهی داشته باشید. هر کس دقت کند در اعمالی که برای خود از پیش می‌فرستد و بدانید که مسئول اعمال و کارهایی که می‌کنید، هستید و خداوند به همه نیک و بد کردارتان به خوبی آگاه است.

✎ شهید ملک حسین اسکندرزاده افشار (1362-1335 بافت)

ای جوانان برومند و نور چشمان من! تقوا پیشه کنید و از خدا بترسید که خداوند تقوای پیشگان را دوست می‌دارد و خدا ترسان، در جاتی بس عظیم پیش خدایشان دارند.

✎ شهید صادق اشتاد (1365-1322 همدان)

ای مردم! خودم و شما را به تقوا و پرهیز از گناه دعوت می‌کنم.

✎ شهید علی محمد اصغری (1364-1339 خمین)

همه با هم برادرند [و برابرنده] مگر در کسب تقوا. از جهاد در راه خدا به عنوان یک نعمت معنوی استقبال کنید و شهادت در راه خدا را طلب کنید که خدا می‌فرماید: «و لئن متّم او قتلتم لالی الله تحشرون»¹؛ «البته اگر کشته شوید در راه خدا [یا] بمیرید، هر آینه به سوی خدا محشور می‌شوید.» و در آیه دیگر می‌فرماید: «قتال کنید با کافران تا آنکه در زمین فتنه و کفر نباشد و بوده باشد دین‌ها همه از

1- سوره آل عمران؛ آیه 158

برای خدا¹؛ زیرا خدا ما را بیهوده نیافریده، بلکه برای ما رسالتی قرار داده تا آن را به انجام برسانیم. چنانچه می‌فرماید: «افحیستم ائما خلقناکم عبثاً و انکم الینا لاترجعون»²؛ گمان می‌کنید ما شما را عبث و بیهوده خلق کردیم و شما به سوی ما بازگشت نمی‌کنید و نخواهید کرد؟ پس حالا که می‌دانیم بیهوده و عبث خلق نشدیم، خود را سرگرم بیهودگی‌ها نکنیم. خود را با دو روز زندگی گول نزنید. بدانید که همه ما مسئولیم و در روز قیامت از ما سؤال می‌شود؛ از چشم‌هایمان، از گوش‌هایمان، دست‌هایمان و تمام جوارح و اعضایمان، به خصوص از زبان بی‌بند و بستمان که هر طرف که می‌چرخد، به طرف غیبت، تهمت، دروغ و ... [می‌رود].

🔖 شهید سیدساعد افتخاری (1340-1361 کرج)

ای پدر، مادر، برادر و خواهران ایرانی‌ام! پس از شهادت فرزند و برادرتان، مبادا لحظه‌ای از یاد خدا غافل شوید و تقوا پیشه کنید.

🔖 شهید اسماعیل امینی (1341-1365 همدان)

در طول زندگی، تقوا و نظم در امور را مدنظر داشته باشید و بدانید که زندگی واقعی، داشتن عقیده درست و پیکار در راه آن است.

1- اشاره به «و قاتلوهوم حتی لاتکون فتنه و یکون الدین کله لله»؛ سوره انفال، آیه 39

2- سوره مؤمنون؛ آیه 115

🌀 شهید علی‌رضا امینی (1366-1340 شیراز)

از برادران، خصوصاً بچه‌های روستایم تقاضا دارم که به فکر کسب علم و تقوا باشند و خصوصاً برنامه دانشگاه را فراموش نکنند و دنبال بی‌بند و باری‌ها نباشند.

🌀 شهید عین‌الله امینی (1360-1339 شیراز)

وصیت‌م به تمام کسانی که این وصیت‌نامه را می‌خوانند، این است که تقوا و پرهیزکاری را پیشه خود سازند.

🌀 شهید عطاءالله اویسی (1366-1334 فسا)

برادر و خواهر حزب الله! از یک برادری که الان در میان شما نیست، این سخن را بشنوید: فکر دنیا و ظواهرش را تا می‌توانید از خودتان دور کنید¹؛ چون این‌ها همه فانی است و بدانید اینجا جای آرامش و آسایش شما نیست، بلکه زمان آزمایش و امتحان است و سعی‌تان بر این باشد که به دنیا و ظواهرش که فریبنده است، توجه نکنید و همیشه در نظران این باشد که در حال مسافرت هستید و از نزد خدا آمده و به سوی او بازگشت خواهید کرد؛ «**أنا لله و أنا إليه راجعون**»² و در آن دنیا از اعمال و کرداری که انجام داده‌اید، سؤال خواهد شد و سعی‌تان بر این باشد که با تقوا و اعمال نیک هر چه می‌توانید توشه جهت آخرت فراهم سازید تا در پیشگاه خداوند سرفراز باش[ی]د و با هرزگی و فساد، خودتان را نزد آن دادار متعال، روسیاه نسازید.

1- در اصل وصیت: کرده

2- سوره بقره؛ آیه 156

﴿﴾ شهید نادر ایزدپناه (1364-1343 ایذه)

پدر جان! تقوای الهی [را] پیشه خود کنید و سعی کنید هدفتان خدا باشد. طوری عمل نمایید که هر کاری می‌کنید، برای خدا و در جهت رضای او باشد.

﴿﴾ شهید محمدهادی بازیار (1365-1333 قزوین)

خواهش و سفارشم تقوا و تقوا و تقواست که هر کسی در پناه آن، سعادت ابدی خواهد داشت.

﴿﴾ شهید حکمت بالیده کرانی (1365-1344 فارسان)

شما را سفارش می‌کنیم [که] همیشه به یاد خدا باشید و تقوای الهی پیشه کنید. فرمانبر امام باشید که فرمانبرداری از خدا می‌کند. از علمای اسلام، حمایت و تبعیت نموده تا خداوند از شما خشنود شود.

﴿﴾ شهید ابوالحسن بختیاری (1365-1345 تویسرکان)

امیدوارم که همیشه تقوای الهی را پیشه کنید و در کارهای خیر بر هم سبقت بگیرید.

﴿﴾ شهید احمد بلوکی (1361-1335 بوشهر)

همگی شما را به تقوا و پرهیزکاری دعوت می‌کنم. در همه امور خدا را مد نظر قرار دهید.

❦ شهید حمیدرضا بهبود (1335-1365 کازرون)

آنچه در پیشگاه خداوند مقبول است، عمل همراه با تقواست و اساس خلقت انسان و سیر جریانش در کرهٔ خاکی به خاطر این است که تقوای الهی پیشه کند و از آزمایش سخت دنیا، سرافراز و رستگار بیرون آید؛ زیرا به قول قرآن، دنیا سخت فریبنده است. «انّ الذین لا یؤمنون بالاخره زینّا لهم اعمالهم فهم یعمهون. اولئک الذین لهم سوء العذاب و هم فی الاخره هم الاخسرون»؛ «همانا کسانی که ایمان نمی‌آورند به جهان آخرت، در نظرشان زیبا و فریبنده قرار می‌دهیم اعمالشان را؛ پس آن‌ها به کلی مغرور و گمراه‌اند. بر آن‌هاست عذابی سخت و آن‌ها در آخرت زیانکارترین مردم هستند.» (آیات 4 و 5 سورهٔ نمل)

❦ شهید خلیل‌الله بهرامی (1332-1364 سمنان)

«بهترین شما نزد خدا با تقواترین شماست»¹؛ بنابراین، در پی تقوای بیشتر باشید و خدا پشت و پناه شما [باشد]. توکل بر خدا شود و بس. ذکر خدا بگویید تا صبر داده شود. سعی کنید که کارها و عملکرد شما موجب قهر خدا نشود.

❦ شهید محسن بهرامی (1340-1365 ملایر)

خواهران عزیزم! تقوا پیشه کنید. مطالعه را هرگز فراموش و ترک نکنید و در هر کاری، ملاکتان رضایت خدا باشد.

1- اشاره به «انّ اکرمکم عند الله اتقاکم»؛ سوره حجرات، آیه 13

﴿﴾ شهید غلام‌علی تدبیری (1365-1342 خمین)

شما عزیزان را سفارش می‌کنم به تقوای الهی و ترس از آخرت و یادآوری مرگ.

﴿﴾ شهید علی توگلی (1365-1342 تویسرکان)

دوستان را سفارش می‌کنم به تقوا و رساندن پیام شهدا.

﴿﴾ شهید سیداحمد جعفری (1365-1336 قائمشهر)

هیچ‌گاه از ذکر و یاد خدا غافل نبوده و خدا را ناظر بر اعمال خود بدانید¹ تا متقی و پرهیزکار شوید.

﴿﴾ شهید محمدعلی جعفریان قهفرخی (1364-1344 فرخ‌شهر)

دوستان و برادران عزیزم! در همه کارهایتان سعی داشته باشید که تقوای الهی را نصب العین خود قرار دهید؛ چون که تقواست که انسان را حفظ می‌کند و نمی‌گذارد که انسان سقوط کند.

﴿﴾ شهید زین‌العابدین جمال‌زاده جهرمی (1366-1334 فسا)

وصیت می‌کنم شما را به جماعات مذهبی که از شعائر الهی هست. این شعائر را گرامی بدارید. وصیت می‌کنم شما را به تقوا که باعث روشنی قلب‌ها و بینایی

1- در اصل وصیت: دانسته

دیده‌هاست. از خدای بزرگ می‌خواهم که با فضلش با ما برخورد کند نه با عدلش که ما سخت احتیاج به کرم و فضل او داریم.

❦ شهید حاج سیدعلی حسینی مقدّم (1365-1336 بوشهر)

تقوا داشته باشید و همگان را به تقوای الهی سفارش کنید.

❦ شهید سیدمحمد حسینی مقدّم (1363-000 بوشهر)

برادرانم! مسئله‌ای که برادران شهیدم تذکر داده بودند، مسئله تقوا بود. «اوصیکم عباد الله بتقوی الله» که از سفارشات حضرت علی (علیه السلام) می‌باشد و به آن توجه داشته باشید.

❦ شهید عبدالرضا حکیمی (1362-1341 برازجان)

در آغاز باید گفت که هر چه می‌توانید ایمان خود را قوی بگردانید. تقوا را پیشه کنید. چرا پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) به این درجه عظیم نبوت رسید که وقتی نام او برده می‌شود، باید بر او درود فرستاد و او واسطه خدا و مردم قرار گرفت و حتی در نماز واجب شده که نامش برده شود؟ چرا چنین است؟ چرا چنین مقام عظیمی دارند؟ چون به حدّ والایی از ایمان و تقوا رسیده‌اند؛ یعنی به گونه‌ای شده که دیگر پرده‌ای میان ایشان و جهان آخرت نیست و از دو جهان اطلاع دارند.

✎ شهید عبدل خواجهزاده (1363-1334 گچساران)

بارها به این کلمه تقوا اندیشیدم و فکر کردم که از چه راهی می‌توانم در خود این نیرو را زنده نمایم، اما باز راهم را امیال و خواسته‌ها و آرمان‌های دور و دراز سد کرد و از این اندیشه به در کرد.

✎ شهید اسماعیل دوستان (1365-1337 مراغه)

تا می‌توانید کوله‌بارتان را از تقوا پر کنید و با تزکیه کامل و با قدم‌های محکم در این راه قدم بردارید. همسر! اگر شهید شدم، بدان که اگر تو را [حبّ] دنیا بگیرد، تو دنیا را نگیر. همیشه در تقوا به بالاتر از خود و در مادیات به پایین‌ترها بنگر. تا خودت را نساخته‌ای، به سراغ جامعه نرو. در زندگی به حساب خودت برس، قبل از اینکه خدا به حساب تو برسد. بدان که این دنیا به هیچ چیزی، حتی به لنگه کفش پاره نیرزد. بدان که فردا نمی‌ارزد و بدان که فردا همه چیزمان را به جا خواهیم گذاشت و هیچ‌کس سرعت و قدرت دفاع از ما را ندارد و فقط تقواست که می‌تواند ما را [از] عذاب الله نجات دهد.

✎ شهید داریوش دهداری (1365-1342 کازرون)

همه شما را به تقوا، این برازنده‌ترین لباس بر پیکر عریان آدمی، وصیت می‌کنم.

1- در اصل وصیت: آن

شهِید مصطفی دیانتی نسب (1365-1345 کازرون)

شما را به تقوا و پرهیزکاری از گناه سفارش می‌کنم که واقعهٔ قیامت، بسی هول‌انگیز و وحشت‌زاست. به فکر توشه‌ای باشید که راه، بسی خطرناک و طولانی است. شما را چه شده است که حریصانه در طلب دنیای بی‌ارزش در تلاش و تکاپو هستید، ولی از آخرت و سرای جاوید خود غافلید؟ عزیزانم! به فکر مرگ باشید؛ چه بسیار کسانی که امروز خود را به شب نرساندند و چه بسیار افرادی که به انتظار فردا بودند و به آن نرسیدند. شما را به زهد و ساده‌زیستی سفارش می‌کنم. تجملات زندگی و رفاه‌طلبی، انسان را از یاد خدا دور می‌کند و دل را می‌میراند. در دنیا چون رهگذران باشید و خودتان را همواره از خفتگان در گور بدانید که چنین انسانی گول دنیا را نمی‌خورد... انسان دارای قوهٔ عاقله است که می‌تواند با تجهیز شدن به این نیرو، حتی از فرشتگان هم بالاتر رود، در حالی که حیوان دارای چنین قوه‌ای نیست و به واسطهٔ همین قوه است که برای انسان ثواب و عقاب هست، ولی برای حیوان نیست. عزیزانم! در طاعت پروردگار، شرط اصلی تقبّل، خلوص است. از محور اخلاص خارج نشوید.

شهِید سیدمحمد رحمانی (1363-1340 فارس)

سفارش من به شما پدر و مادر و برادران عزیزم: اول، همهٔ شما را به تقوا و یاد خدا سفارش می‌کنم.

﴿ شَهِیدِ عَلِیِّ رِضَا رِضَا یی (1361-1338 خَمین) ﴾

شما را به تقوا سفارش می‌کنم و باید در مقابل بعضی مسائل، از خودگذشتگی داشته باش[ی]د.

﴿ شَهِیدِ مَحْمُودِ زَارَعِی (1367-1351 هَمدان) ﴾

در همه حال آگاه باشید که فریب شیطان و ظواهر دنیا را نخورید و در همه حال، ایمان و تقوا را پیشه کنید که بهترین سرمایه است.

﴿ شَهِیدِ مَجیدِ زَحمتکش (1365-1345 رشت) ﴾

از دوستان خود تقاضا دارم اخلاق اسلامی را سرلوحهٔ امور قرار دهند و تقوا پیشه کنند.

﴿ شَهِیدِ مَحسنِ زین الدین (بوستانه) (1365-1343 جهرم) ﴾

وصیت مولا امیرالمؤمنین [را] که امام جمعهٔ عزیز هفته نیز در خطبه‌های نماز جمعه سفارش به تقوا می‌کند، یک مسئلهٔ عادی نگیریم که به خدا قسم تقوا را اگر پیشه کنیم، همه مسائلمان حل خواهد شد که در محیط تقواست که اعمال انسان انعکاس به قیامت پیدا می‌کند. در کارهایمان سعی کنیم که رضای شخصی، توجه اشخاص و اکتساب وجه را در نظر نگیریم که به یقین در روز قیامت همگی پشیمان

خواهیم شد و آن روز که دیگر ندای «ربّ ارجعونی»¹ فایده‌ای نخواهد داشت²، فقط رضای الهی را در نظر بگیریم که هر چه هست، در قیامت است و این دنیا را همه وداع خواهیم گفت.

❁ شهید سید جلال ساداتی (1365-1343 فسا)

پدر عزیزم! شما که سختی‌ها و مشکلات زیادی را تحمل کرده‌اید، سعی کنید تمام افعال و حرکات شما در راه رضای خدا باشد و در همه حال، خدا را فراموش نکنید و مردم را به تقوا و ترس از خدا و وحدت دعوت نمایید.

... از شما می‌خواهم که تقوا را پیشه کنید و همیشه به یاد خدا باشید و تمام اعمالتان در جهت خدا باشد. از لحظه لحظه عمر، برای تقرب به خدا استفاده کنید. سفری سخت و دشوار برای همه ما در پیش است و آن سفر آخرت است و برای این سفر عظیم، توشه‌ای مناسب با آن سفر مهیا نمایید. بیاپید از نعمت‌های این دنیا در جهت صحیح آن استفاده کنیم و از انعام الهی مانند اولاد، مال، عمر و ... خانه‌ای محکم برای آخرت خود بسازیم. تا فرصت باقی است و نیرو و توان داریم، می‌توانیم کاری کنیم و قدمی در راه خدا برداریم، وگرنه فردا دیر است. [از همه می‌خواهم که] خدا را زیاد یاد کنند و دل‌های خود را با یاد او آرامش دهند که «**الا بذکر الله تطمئنّ** القلوب»³.

1- اشاره به «حتیٰ اذا جاء ابراهم الموت قال ربّ ارجعون»؛ سوره مؤمنون، آیه 99

2- در اصل وصیت: داده خواهد شد

3- سوره رعد؛ آیه 28

﴿﴾ شهید محمدرحیم ساعدی (1365-1342 کبودرآهنگ)

من از شما پدر و مادرم می‌خواهم که اگر من شهید شدم، برای من گریه نکنید و اگر گریه کردید، برای حسین مظلوم (علیه السلام) گریه کنید و همیشه صبر و تقوا را پیشه کنید که همیشه باتقواها رستگار و پیروز هستند.

﴿﴾ شهید غلامرضا سالار (1364-1333 سمنان)

امّت حزب الله و شهید پرور! پیام من به عنوان یک بسیجی رزمنده به شما این است که تقوا را در رأس امور قرار دهید.

﴿﴾ شهید نورالله سبزواری (1363-1338 اصفهان)

خطاب به پدر و مادر و همسر ارجمندم و برادران و خواهران عزیزم: در هر حال و هر زمان و مکانی که هستید، تقوای الهی را نصب العین خود قرار دهید و خدا را شاهد و ناظر بر اعمال خود بدانید.

﴿﴾ شهید سلطان مراد شکوهی (1362-1341 فریدن)

برای هیچ‌کس تعیین نشده که تا کی زنده است؛ پس تقوای خدا را پیشه کنید و رضایت خدا را فراهم کنید.

➤ شهید علی سرداری عمیدآبادی (1364-1341 ابره)

عزیزان! در مرحلهٔ اول شما را وصیت می‌کنم به تقوای الهی و پرهیز از همهٔ گناهان کبیره و صغیره؛ چرا که عمل بدون تقوا ارزشی در پیشگاه خدا نخواهد داشت و همهٔ کارهایتان را برای رضای خدا انجام دهید که موفقیت در این امر، بسیار مشکل [است] و کسانی که به این درجه برسند، از نظر قرآن صدیقین هستند.

➤ شهید بهرام سلیمانی دهنه‌سری (1362-1331 لاهیجان)

همسر! عفت و عزت خویش را [در گروه] صبر و تقوای خدا قرار داده و خود و فرزندان را به خدا بسپار که نگهبان واقعی و حافظ جهان او است ... و اما خواهران عزیزم! شما را نیز به صبر و تقوا توصیه می‌کنم و آرزوی خوشبختی و سعادت، برایتان دارم و از شما حلالیت می‌طلبم.

➤ شهید مرتضی شاه‌محمدی (1365-1341 قزوین)

همشهریان و آشنایان و دوستان و خانوادهٔ عزیزم! شماها را به تقوا که زره مؤمن در مقابل هواهای نفسانی و وسوسه‌های شیطانی است، سفارش می‌کنم و امیدوارم که تقوا را سرلوحهٔ امور زندگی خویش قرار دهید و از یاد خدا حتی برای لحظه‌ای غافل نباشید.

☞ شهید محمدرضا شبانی (1365-1340 مشهد)

اول اینکه همه عزیزان و امت حزب الله را به تقوا و ترس از خدا دعوت می‌کنم و همه برادران و خواهران را به امر به معروف و نهی از منکر کردن دعوت می‌کنم و می‌خواهم که از آن حالت بی‌تفاوتی بیرون بیایند و به این زمینه امر به معروف و نهی از منکر اهمیت خاص بدهند تا ان شاء الله بتوانند شمه‌ای از مدینه‌های فاضله را در دیارمان برپا کنند. امت حزب الله! به زندگی خود هدف بخشید و در راه کمال انسان گام بردارید.

☞ شهید طهماسب شیخ‌حسینی (1364-1335 تهران)

بدان که رهایی از تیرگی‌های دنیا، همانا در تقواست و بدان که اساس تقوا بر پذیرفتن مسئولیت‌هاست و بدان که تا انسان خود را در برابر خدا مسئول نداند، از تیرگی دل‌ها کاسته نخواهد شد.

☞ شهید محمدعلی صالح‌آبادی (1365-1345 سبزوار)

تقوای خدا را رعایت کنید تا موجب نشود که رحمت خدا از زمین کم شود و این چند روز دنیا به قول قرآن، چیزی جز لُهو و لعب نیست و [مراقب باشید که] شما را فریب ندهد که در موقع مردن، با بار گناه مردن، بسیار سخت است.

✎ شهید علی محمد صباغزاده (1361-1336 همدان)

شما خواهران مهربانم! به شما وصیتی می‌کنم و آن این است که تقوا را حتماً حتماً رعایت کنید و حجابتان را حفظ کنید تا پیش فاطمه (سلام الله علیها) روسفید شوید.

✎ شهید محمدرضا صباغی (1365-1345 ملایر)

بر شما باد ای مردم، جهاد در راه خدا. بر شما باد ای مردم، رعایت¹ ایمان و تقوای الهی.

✎ شهید فرهاد صفاکار (1361-1338 لاهیجان)

سفارشم به همهٔ افراد خانواده‌ام [این است که] تقوا را پیشهٔ راهتان سازید و خدا را فراموش نکنید و در همه حال به یاد خدا باشید و مبارزه علیه امپریالیسم و صهیونیسم را شعارتان قرار دهید.

✎ شهید حسن صمدزاده قهفرخی (1361-1334 شهرکرد)

در حال سرافرازی و خوشحالی تمام، به شما سفارش می‌کنم که پیوسته به یاد خدا باشید و از یاد او لحظه‌ای غفلت نکنید و تقوای خدا را فراموش نکنید.

1- در اصل وصیت: به رعایت

❁ شهید منصور طهماسبی چالکو (1362-1344 تهران)

تقوا حاصل نمی‌شود، مگر به دوستی با اهل بیت (علیهم السلام). تا می‌توانید تقوا و علم را با هم پیشه کنید و در دنیا چون مسافر و زارع زندگی کنید.

❁ شهید علی اصغر عاقل (1362-1342 استهبان)

ای بندگان خدا! شما را وصیت می‌کنم به آنچه امیر المؤمنین (علیه السلام)، فرزند عزیزش امام حسن (علیه السلام) را سفارش فرمود که پرهیزکار باشید و از خدا بترسید و با یاد او دل خود را آباد کنید.

❁ شهید حسن عبادی (1365-1341 کربلا)

من همان توصیه حضرت علی (علیه السلام) به مردم را به شما امت مسلمان می‌کنم که: «اوصیکم بتقوی الله» تقوا پیشه کنید و در کارهایتان تقوا را مد نظر داشته باشید که نجات شما از این دنیای بی‌وفا داشتن تقواست.

❁ شهید علی عدالت‌منش (1361-1325 تهران)

به نسخه‌ای که ظاهراً از امام صادق (علیه السلام) رسیده، گوش فرا می‌دهیم: آری! از اینجا برخیز و به بوستان ایمان برو. چون وارد شدی، مقداری از ریشه درخت نیت و دانه‌های پشیمانی و قدری از برگ تدبیر و تخم ورع و میوه فهم و مقداری از شاخه‌های یقین و مغز اخلاص و مقداری هم ساقه‌های انابه و تواضع را گرفته و آن را

با حواس جمع و با دلی متوجّه و فهمی سرشار، در میان دیگ امید ریخته و^{1*} می‌نوشی. و بدانید این است دارویی که درد گناهان را ساکت و جراحت معصیت را التیام² می‌بخشد، چنان که اثری از آن باقی نخواهد ماند.

➤ شهید ناصر علوی فیلی (1367-1342 بغداد)

چه بهتر حالا که باید به دیدار معشوق برویم، با جامهٔ تقوا و خلعت شهادت برویم که چه زیبا توشه‌ای است. سعی کنید در زندگی‌تان متقی باشید که تقوا، سپری محکم در برابر گناهان است. در کارهایتان بر خدا توکل کنید که او شما را کفایت می‌کند.

➤ شهید بهمن غفّاری (1366-1343 آذرشهر)

چه خوب که در این دار فنا تقوا پیشه کنم؛ تقوا که یگانه دستاویز محکم در روز محشر است.

➤ شهید رستم فرشچی (1365-1342 بوشهر)

آنان که پای در ره تقوا نهاده‌اند، اولین گام را بر بام دنیا نهاده‌اند.

1- در اصل وصیت: ناخوانا

2- در اصل وصیت: التهام

﴿﴾ شهید میرحسن فیض حسینی (1365-1340 مرد)

ای برادرانم! انتظارم از شما این است که تقوای الهی را پیشه خود ساخته و ادامه‌دهنده راه شهدا بوده و در جبهه‌ها حضور پیدا کنید و آنچه [را] که تکلیف نسبت به اسلام است، به نحو احسن ادا نمایید.

﴿﴾ شهید محمود قنّادی (1360-1331 لارستان)

هرچند که من حقیر و گناهکار در پیشگاه پروردگار، لیاقت آن را ندارم که خواستار تقوا پیشه کردن مسلمین باشم، لیکن از برادران مسلمان خواستارم که برای خدا تقوا پیشه کنند.

﴿﴾ شهید سید جلال کاظمی قهفرخی (1366-1330 شهرکرد)

برادران و خواهران و فرزندان و همسر و پدر و مادر همسر را به خدا می‌سپارم و همه را به تقوای الهی دعوت می‌کنم؛ بیشتر خانواده خودم [متوجه] باشد که آن (تقوای الهی)، رأس همه امور و اساس همه کارهاست.

﴿﴾ شهید محسن کرمانی نژاد (1366-1346 نطنز)

من خودم و تمام کسانی را که این وصیت به آنان می‌رسد، سفارش می‌کنم به تقوای الهی و انجام عمل صالح که تنها توشه آخرت همین است. این دنیا همه نابودشدنی و فناپذیر است؛ نه مال و ثروت می‌ماند و نه جاه و مقام و نه اولاد و فرزند؛ این‌ها همه موقتی است.

🌀 شهید محمدحسین کریمی راد (1367-1342 دشتستان)

به عنوان برادر کوچک‌تر، از برادران بسیجی‌ام خواهش می‌کنم که از همه لحاظ، تقوا را پیشه خود سازند.

🌀 شهید ابراهیم کشاورز (1361-1338 نیریز)

ای پیروان راه شهیدان! خود را منزه کنید از طمع به دنیا. «اتَّقُوا ... واتَّقُوا اللَّهَ»¹ را پیشه خود سازید؛ چون شهیدان، از حسین (علیه السلام) سرور شهیدان گرفته تا شهیدان کربلای ایران، گواه اعمال شمایند. نکنند خدای ناکرده با اعمال و رفتارشان، دل امام عزیزمان را به رنج آورید.

🌀 شهید علی‌رضا محمدبیگی (1364-1341 تویسرکان)

سعی کنید اوقات شریف خود را با تقرّب به خدای متعال گذرانیده و در پای گروه‌گرایی و شخصیت‌پرستی که شرک است، نگذرانید؛ چرا که با تقواترین [انسان]، گرامی‌ترین است.

🌀 شهید محمدحسین محمودی (1362-1341 استهبان)

ای امّت، پدر، مادر، برادر و خواهرانم! همیشه خود را به پرهیزکاری و علم و تقوا سوق دهید و در مراسم مذهبی و علمی شرکت کرده و کمال استفاده را ببرید که

1- اشاره به «یا ایّها الذّین آمنوا اتّقوا الله ولتنظر نفس ما قدمت لغد واتّقوا الله ان الله خبیر بما تعملون»، سوره حشر، آیه 18

تمام پیروزی‌ها و سرفرازی‌های این امت از همین دعا‌های کمیل، توسل و مراسمی¹ چون نماز جمعه است. ان شاء الله در راهی قدم بگذارید که آن راه به سوی خدا باشد و دوست بدارید دوستداران خدا و دشمن بدارید دشمنان خدا را.

❁ شهید عبدالعلی معصومی (1339-1363 سنقر)

«یا ایها الناس اتقوا ربکم ان زلزله [الساعة] شی عظیم * یوم ترونها تذهل کلّ مرضعه عما ارضعت و تضع کلّ ذات حمل حملها و تری الناس سکاری و ما هم بسکاری و لکنّ عذاب الله شدید»²؛ «ای مردمان! خداترس و پرهیزکار باشید که زلزله روز قیامت بسیار حادثه بزرگ و واقعه سختی خواهد بود. هنگامی که آن روز بزرگ را مشاهده کنید، هر زن شیرده طفل خود را از هول فراموش کند و هر آبستن، بار رحم را بیفکند و مردم را از وحشت آن روز، بی خود و مست بنگری در صورتی که مست نیستند، ولیکن عذاب خدا سخت است.» ای عزیزان! بیدار شوید که روز بیداری است. هوشیار باشید که یوم هوشیاری است. از این سفره رنگینی که پروردگار برایتان گسترده است، بهره گیرید و نگذارید که ظواهر دنیا فریبتان دهد.

❁ شهید محمدمهدی مقرب (1339-1367 جهرم)

قبل از هر چیزی و هر سخنی، نخستین سفارشم به شما عزیزانم، رعایت تقوای الهی در کلیه شئون می‌باشد و سفارش می‌کنم شما را بر تقوا در همه احوال و در همه امور، چه امور بزرگ و چه امور کوچک و بدانید و مطمئن باشید که تقوا باید

1- در اصل وصیت: مراسم‌هایی

2- سوره حج؛ آیات 1-2

سرلوحهٔ تمام امورتان باشد و بدانید که تقوا، راه رسیدن به سعادت دنیا و آخرت شما و همه می‌باشد. با تقواست که انسان خود را همیشه در محضر خداوند می‌بیند و دیگر نافرمانی از فرامین او انجام نمی‌پذیرد؛ پس خود را مزین به این لباس مقدس کنید تا از همهٔ خطرات و شقاوت‌ها مصون و محفوظ بمانید ... برادران و خواهران! همیشه خود را در محضر خدا و خدا را ناظر بر اعمال و رفتار خود بدانید. تقوا، تقوا و تقوا را سرلوحهٔ زندگی خود قرار دهید و هر روز، هر ساعت و هر لحظه، اعتقاد خود را به مسئلهٔ مهمّ معاد بیشتر و برای رسیدن به آن، هر لحظه خود را آماده‌تر کنید. قبل از اینکه به حساب شما برسند، خود به حساب خود برسید. قبل از آنکه وقت از دستتان برود و فرصت بازگشت یک لحظه هم برای شما امکان‌پذیر نباشد، اوقات را غنیمت بشمارید. با شرکت در نماز جماعت و نماز جمعه و دعاها، هر روز به مقام قرب الهی نزدیک‌تر شوید و بدین وسیله مشقت محکمی بر دهان یاوه‌گویان و دشمنان قسم‌خوردهٔ اسلام بزنید.

✎ شهید رضا ملک‌پور و نوسفاد رانی (1362-1342 خمینی‌شهر)

سفارشم به شما ای آشنایان ایمانی این است که آیهٔ ¹ «بَا آئِهَآ اَلَّذِیْنَ اَمَنُوا اَصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا وَ اتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»² را جامهٔ عمل بپوشید تا شاید رستگار شوید و ای عزیزان! تقوا پیشه کنید و تقوا پیشه کردن شدنی نیست، مگر با رعایت کامل اخلاق اسلامی.

1- در اصل وصیت: مصداق آیه

2- سوره آل عمران؛ آیه 200

﴿ شہید محمد حسین مہر آوران (1361-1338 یزد)

اساس و ملاک اصلی در اسلام تقواست، یعنی خود را نگہ داشتن در مقابل حرام خدا و استفادہ مشروع کردن از حلال او و در نہایت خود را کنترل کردن.

■ فصل چہارم: حجاب ■

﴿﴾ شهید رحیم آنجفی (1332-1362 اراک)

خواهرم! حجاب تو، سنگر تو است. تو از داخل حجاب، دشمن را می‌بینی و دشمن تو را نمی‌بیند.

ای زن به تو از فاطمه این‌گونه خطاب است

ارزنده‌ترین زینت زن حفظ حجاب است.

محجوب باش و باتقوا؛ زیرا شما باید که دشمن را با چادر سیاهتان و تقوایتان

می‌شکنید.

﴿﴾ شهید سیف‌الله احمدی (1350-1365 گجساران)

شما دخترانم! تنها خواهشی که دارم، این است که بچه‌هایتان را درست تربیت

کنید و حجاب اسلامی را رعایت کنید.

✎ شهید محسن اخلاص طلب (1365-1339 بندرعباس)

خواهرانم! حجابتان را حفظ نموده و همچون زینب (سلام الله علیها)، اسلام را یاری کنید و مانند حضرت زینب (سلام الله علیها) آن شجاعت را از خود نشان دهید تا منافقین کور شوند و جرأت پیدا نکنند.

✎ شهید احمد اسماعیل پور (1366-1340 تویسرکان)

رعایت اخلاق اسلامی را در ادارات مرکزی بنمایید؛ مخصوصاً خواهران کادری در بیمارستان‌ها که حجاب خود را حفظ نمایند.

✎ شهید علی اصفهانی نژاد نومی (1361-1339 فومن)

خواهرانم! شما باید همچون زینب (سلام الله علیها)، ادامه‌دهنده‌ی راهم باشید و حجاب، تنها سلاح شما در برابر عفریت فساد است. برادرانم! از خطّ اصیل اسلام فقاهتی که امام خمینی، وارث بحق آن می‌باشد، پیروی کنید و نگذارید که سلاح از دست رزمندگان بر زمین بیفتد و باید بر خصم خیره‌سر شورید تا مستضعفین از بند مستکبرین رهایی یابند.

✎ شهید علی‌اکبر اکراد چگینی (1365-1343 قزوین)

خواهر مهربانم! تو نیز همچون دیگر خواهران محبوب، در حفظ حجابت کوشا باش و تقوا پیشه خود کن و صبور و مقاوم باش.

✎ شهید رضا ایلون کشکولی (1361-1342 فارسی)

به خواهران می‌گوییم که با بی‌حجابی مبارزه کنید که این هم یکی از ارمغان‌های غرب است و با این وسیله می‌خواهند اصل حجاب را لوٹ و لگه‌دار کنند و من شما را قسم می‌دهم که حتماً مبارزه کنید که این بسیار رنج‌آور است و این بی‌حجابی، بی‌حرمتی به خون شهداست.

✎ شهید ایرج بابانژاد (1363-1340 شهرکرد)

خواهران حزب الله بدانند که آنچه امروز برای آیندهٔ جامعهٔ ما، از آمریکا و صدام و جنگ نظامی خطرش بیشتر است، طرح توطئه‌های اخلاقی و رواج بی‌بند و باری و رعایت نکردن حجاب کامل اسلامی است که در رأس برنامه‌های دشمن قرار دارد. این روزنهٔ نفوذ را با عفت و شرافت و تقید خود به احکام اسلامی ببندید و آن‌گونه باشید که الگویتان، زهرای مرضیه (سلام الله علیها) بود.

✎ شهید محمد بادرام (1361-1336 فسا)

از شما می‌خواهم تنها دخترم را با تعالیم اسلامی و با حجاب، او را بزرگ کنید و تحویل جامعهٔ اسلامی بدهید.

✎ شهید یدالله باقری کالکی (1366-1349 شهرکرد)

خواهران عزیزم! حجاب خود را رعایت کنید و همانند دخت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم)، فاطمه (سلام الله علیها)، عفت خود را رعایت کنید.

❦ شهید حکمت بالیده کرانی (1365-1344 فارسان)

شما ای خواهران شهدا! با حجابتان بدانید که همواره تداوم‌بخش راه شهیدان عزیز خویش هستید.

❦ شهید علی بام‌نشین (1365-1342 یاسوج)

وصیت من به خواهرانم این است که حجاب خود را رعایت کنید؛ چرا که حجاب شماها کوبنده‌تر است از قطره خون من که در صحرای گرم خوزستان ریخته می‌شود.

❦ شهید برات‌علی بیات (1365-1337 نیشابور)

جنگ جنگ تا پیروزی. به فاطمه کوچولویم بگو که پهلوی دختر پیامبر در راه اسلام به دست کافرین شکست و به او بگو که پدرت برای دفاع از اسلام به میدان ستیز رفته است و به او بگو که خطاب بانوی اسلام به او حفظ حجاب است.

❦ شهید اسماعیل بهاری (1366-1343 اراک)

از خواهران مذهبی‌ام درخواست می‌کنم [که] حجابشان را حفظ نموده تا استعمار غرب و شرق را از سلطه فرهنگی‌شان بر سر این ملت مأیوس کنند؛ زیرا آنان برای به زیر سلطه بردن جهان سوّم به این نتیجه رسیده‌اند که ابتدا بی‌حجابی را به عنوان تمدّن، ترویج کنند و از این طریق از ملت مظلوم بهره ببرند.

🔖 شهید غلامعبّاس بیژنی (1365-1347 باغملک)

خواهرانم! مانند زینب (سلام الله علیها) الگو باشید و حجاب اسلامی را همان گونه که اکنون رعایت می‌کنید، بعد از من هم حفظ کنید.

🔖 شهید عبّاس علی جعفری فرد (1365-1337 اردکان)

مادران و خواهران من! بیشتر روی سخنم با شماست. می‌دانید چه چیزی برای شما هست که مقامتان را عالی کرده و به اعلیٰ علیین می‌رساند؟ مگر چیزی جز عفت و پاکدامنی است؟ چیزی جز رعایت حجاب است؟ بروید زندگی بانوی اوّل اسلام، فاطمه زهرا (سلام الله علیها)، شافی روز جزا را مطالعه کنید و ببینید چه فرقی با او دارید. زن هست و حجابش، زن هست و عفتش، زن هست و پاکدامنی‌اش و این‌ها هر کدام وسایلی دارد که وسایل آن روسری، چادر، دل پاک و صورت پوشیده از انحراف است که هر چه در آن افراط شود، ثوابش بیشتر است. ما در اینجا حدّ وسط نداریم. صورت‌های خود را بپوشانید تا در قیامت، صورتتان از حرارت آتش جهنّم مصون باشد، وگرنه در آنجا عذر موجهی ندارید.

🔖 شهید عبدالمجید جعفری ندوشن (1367-1344 یزد)

اما یگانه خواهرم! اولاً، بنده حقیر را ببخش و ثانیاً، تو باید با حجابت به مردم بگویی که اگر برادرم در جبهه شهید شد، به خاطر پیاده شدن احکام اسلام بود و نیز با حجابت به دیگران بگو که یکی از خواسته‌های این شهیدان، تحقق همین حجاب است و اگر کوتاهی کنی، من از تو راضی نیستم و نه اینکه من راضی نباشم، بلکه شهدا نیز راضی نیستند.

﴿﴾ شهید محمدحسین جعفری نسب اشکذری (1363-1330 یزد)

ای خواهران ایمانی! شما حجاب اسلامی را رعایت کنید که این حجاب شما، مشیت محکمی بر دهان آمریکاست و این حجاب شما، تداوم انقلاب اسلامی است.

﴿﴾ شهید حسن جمالی (1361-1334 بوشهر)

برای شادی روح شهیدان و شهیدتان، از پوشش حجاب در تمام ابعاد [برای] زن نمونه مسلمان غفلت نورزید.

﴿﴾ شهید محمدرضا جوهری (1365-1345 استهبان)

از خواهران عزیزم می‌خواهم که فاطمه‌گونه، حجاب خود را حفظ کنند و زینب‌گونه، پیام خون برادرشان را به گوش غافلان برسانند و گریه نکنند تا از اجر آنها کم نشود.

﴿﴾ شهید عبدالرضا حاتمی (1365-1344 ملایر)

خواهران گرمی و عزیزم! شما هم حجابتان را حفظ کنید که با این کار، دل دشمن را به درد خواهید آورد. این را بدانید که سیاهی حجابتان، بهتر از خون سرخ من تأثیر دارد.

﴿﴾ شهید ابوالقاسم حجتی (1365-1341 قوچان)

خواهران عزیز! حجاب خود را حفظ کنید.

﴿﴾ شهید سید حمید حسینی نژاد گوشیک (1366-1348 فائانات)

ای خواهران عزیزم! حجاب زینب‌گونه را حفظ کنید؛ زیرا بیشتر صدمه‌ای که ما می‌بینیم، از این ناحیه است و ادامه‌دهنده راه زینب (سلام الله علیها) و سمیه باشید.

﴿﴾ شهید ولی الله حیدرپور سیار نالکیاشری (1365-1336 لنگرود)

پیام شهید، پیام حفظ حجاب و انسانیت انسان است.

﴿﴾ شهید علی حیدری پور (1365-1338 سمنان)

خواهر کوچک و مهربانم و دیگر خواهران دینی! همچون زینب (سلام الله علیها)، کوبنده و استوار باشید و با حفظ حجاب خود و با فریاد دشمن‌شکن خود، کاخ یزیدیان را به لرزه درآورید.

﴿﴾ شهید احمد رضا خالصی (1362-1340 سمنان)

تو ای خواهر! به حفظ حجاب و عفت و وقارت همت کن که فاطمه زهرا (سلام الله علیها)، الگو و اسوه شماس.

﴿﴾ شهید یدالله خوشرو (1365-1342 داراب)

خواهرانم! سفارش و توقع من از شما چیست؟ زینب‌گونه بودن و اخلاق و رفتار خاندان پاک عصمت و طهارت (علیهم السلام) را پیروی کردن و زندگی چند روزه دنیا را نادیده گرفتن و با حجاب و عمل خویش، روح و روان تمام شهدا را خشنود ساختن؛ زیرا از دامن زن است که انسان‌های خدایی پرورش پیدا می‌کنند.

✎ شهید حسین دلاوری (1361-1342 ق.م)

خواهرانم! افتخارتان بر این باشد که شما نیز در راه خدا برادر خود را هدیه کرده‌اید و در این راه، صبور باشید و از حامیان امام و مسئول در مقابل خون شهدای انقلاب باشید و همان‌طور که همیشه چادرهای سیاهتان که بر سر داشتید، روز روشن را بر استکبار جهانی تاریک و سیاه می‌کرد، در آینده نیز این‌گونه باشید و حجاب سنگر شماست.

✎ شهید سهراب (حسین) ربانیان (1362-1336 سمنان)

خواهران مسلمانم! با حجاب، عفت و استقامت زینب‌وار بر یزیدیان بشورید.

✎ شهید نعمت‌الله رجبی (1361-1323 سمنان)

از مادران و خواهران دینی می‌خواهم حجاب اسلامی را حفظ نمایند و در دامان پاک خود، فرزندان شجاع و اسلامی پرورش دهند.

✎ شهید علی محمد رحیمی (1365-1342 فریدون‌شهر)

ای خواهران عزیز و گرامی‌ام! راهم را خودم برگزیدم طبق اسلام و خداوند غفار و رحیم از راه لطف و مرحمت و بخشش و مهربانی، شهادت را نصیبم کرد، گرچه لیاقت شهادت را نداشتم. وظیفه این است که برویم و جنگ را به پیروزی برسانیم. بر شماست که حجاب را رعایت کرده تا خدای نکرده در پیش حضرت فاطمه (سلام الله علیها) روسیاه نباشید.

✎ شهید فرزاد رحیمی (1366-1342 کرمانشاه)

ای خواهر! حجاب تو حافظ خون شهادت است.

✎ شهید محمدرضا زارع مهرجردی (1365-1345 میبد)

شما ای خواهران! همیشه با خدا باشید و مراقب حجابتان باشید.

✎ شهید الماس زارعی (1364-1350 تهران)

خواهرم! همچون زینب (سلام الله علیها)، حجابت را رعایت کن و با آن حجابت، مشت محکمی بر دهان دشمنان اسلام بزن.

✎ شهید محمدرحیم ساعدی (1365-1342 کبودرآهنگ)

خواهرانم! شما هم با حفظ حجاب خود، زینب‌وار عمل کنید و همیشه پشتوانه انقلاب و رهبر انقلاب باشید ... خواهران! حجاب خود را حفظ کنید و با بی‌حجابی مبارزه کنید؛ چون که ریشه بسیاری از فسادها همان بی‌حجابی است که جامعه را به فساد می‌کشد.

✎ شهید غلامرضا سالار (1364-1333 سمنان)

شما ای دخترانم! می‌دانم که کوچک هستید، ولی وقتی بزرگ شدید، محبوب باشید و به جامعه اسلامی خدمت کنید و الگوی شما حضرت زینب (سلام الله علیها) باشد و با فراگیری علوم اسلامی و فضایل اخلاقی، سعادت خود را تأمین و موجبات خشنودی و رضایت خداوند را فراهم آورید.

🕌 شهید عوض الله سعیدی ابواسحاقی (1365-1339 لردگان)

از خواهران محترم انتظار دارم که حجاب اسلامی خود را کاملاً رعایت کنند که حتی یک موی سر شما را نامحرم نتواند ببیند.

🕌 شهید محسن شاهرودیان (1367-1341 کاشان)

پسرم! من برای تو خطّ شهادت و برای تو دخترم! حجاب را بیش از هر چیز توصیه می‌کنم و این کلام من نیست، کلام خدا و پیغمبر او (صلی الله علیه و آله و سلم) است.

🕌 شهید مرتضی شاه محمدی (1365-1341 قزوین)

الحق که زنان مسلمان جهان، مخصوصاً ایران، با حجاب و عفت و دامن پاک، فرزندان یارومند و متعهد برای حفظ اسلام پرورش دادند که این چنین برای یاری دین خدا از مال و جان مایه می‌گذارند.

🕌 شهید فرزاد شفیعی سروستانی (1366-1349 شیراز)

شما خواهران گرامی! الگویتان را فاطمه زهرا (سلام الله علیها) قرار دهید که¹ در راه حجاب و عفت و پاکدامنی، آسوه‌ای چون او نخواهید یافت.

1- در اصل وصیت: و

﴿﴾ شهید طهماسب شیخ حسنی (1364-1335 تهران)

نباید گذاشت بی‌حجابی و بدحجابیِ مشتیِ مرد و زن خودباخته و ناآگاه، زمینه‌ساز گسترش فساد در جامعه گردد. ادارات را باید به سمت اصلاح هدایت کرد.

﴿﴾ شهید ابراهیم شیخعلیان (1365-1339 همدان)

ای مادران و ای خواهران! با حفظ حجاب خودتان به جهانیان ثابت کنید که قامت و عفت و پاکدامنی مردانمان، در سایهٔ عفت خودمان است که دشمنان از آن وحشت دارند.

﴿﴾ شهید ایوب صادقی (1364-1333 فیروزکوه)

شما ای خواهران عزیزم! همچون زینب (سلام الله علیها) باشید و حجاب خود را حفظ کنید که سیاهی چادر شما تیری است به قلب دشمنان اسلام.

﴿﴾ شهید اسدالله عبدی (1365-1342 خمین)

از مادرم و به ویژه خواهرانم می‌خواهم که حجاب اسلامی را با تمام معنا مراعات کنند؛ زیرا در جامعهٔ اسلامی، حجاب هم نوعی عبادت است.

﴿﴾ شهید حسن عرب (1366-1348 قائن)

از خواهرانم می‌خواهم که حجاب اسلامی خود را حفظ کنند. بدانید حجابتان بزرگ‌ترین ستم علیه کافران است.

✎ شهید خسرو عربیان (1361- 1341 دامغان)

حجاب را رعایت کنید، چه مرد و چه زن که آرایش حکومت اسلام به حجاب امت اسلامی است.

✎ شهید محمد عزیزی (1364- 1347 تهران)

شما ای خواهرانم، ای زینبیان! در این زمان همچون زینب (سلام الله علیها) باشید. در مرحله اول، حجاب اسلامی را رعایت کنید. دوم [اینکه] پیام‌رسان خون برادران باشید؛ آن‌طور که زینب (سلام الله علیها) بعد از شهادت برادر و 72 تن از یاران عمل کرد. حسین (علیه السلام) برگی از تاریخ را ورق زد و ندای مظلومین را به گوش جهانیان رسانید. اگر زینب (سلام الله علیها) در آن خون [سهیم] نبود، خون حسین (علیه السلام) همچنان گنگ در تاریخ می‌ماند.

✎ شهید حسین علی غیور (1361- 1333 نجف‌آباد)

خواهرانم! شما نیز با درس خواندن و حفظ حجاب سرمشق باشید.

✎ شهید محمد علی فیض یاب قلعه جوقی (1362- 1337 سراب)

با حجاب خود خون شهیدانمان را حفظ کنید.

✎ شهید احمد قاضی زاده (1367- 1336 کرمان)

به خواهرانم سفارش می‌کنم که آن‌ها نیز پیرو خط بانوی اسلام، زهرای مرضیه (سلام الله علیها) باشند و بدانند شخصیت و وقار زن در حفظ حجاب و پیروی از

الگوی نمونه، حضرت زینب (سلام الله علیها) می‌باشد، نه زرق و برق ظاهری دنیا و از آن‌ها استدعا دارم که ضمن رعایت اصول اسلامی، دیگران را نیز به این راه سفارش کنند.

❖ شهید عباس علی قدرتی (1365-1341 سمنان)

شما خواهان مهربانم! با حفظ حجاب خود [که] برنده‌تر از اسلحهٔ یک رزمنده است، اسلام را پشتیبانی نمایید و زینب‌گونه پیام را به دیگران برسانید.

❖ شهید سید عبدالکریم قدسی (1365-1337 تهران)

خواهرم! مگر زهرا (سلام الله علیها) چه کمبودی دارد که ما از غربی‌ها تقلید کنیم؟ کسی که لباس و وضع ظاهر خود را شبیه قومی قرار می‌دهد، معلوم می‌شود که یک نظر و علاقهٔ قلبی نسبت به آن گروه دارد. غرب متجاوز¹ و متوحش چه کمالی دارد و مگر نه [اینکه] یک عمر، ملت ما را استثمار کرده و خون عزیزان ما را ریخته و فرهنگ ما را منحنط نموده و ما را از خدا و قرآن و رسول دور کرده [است؟] پس دیگر چه دل خوشی نسبت به این انسان‌نماها داریم؟ البته کسانی که هنوز بیدار نشده [اند]، باید بیدار شوند و کسانی که ناخودآگاه زندگی غربی دارند، باید از غفلت به درآیند و ارشاد شوند.

1- در اصل وصیت: که غرب متجاوز

✎ شهید ارسلان کاظمی (1365-1343 شیراز)

برادران عزیز! شما با رزمتان و خواهران گرامی! شما با حجابتان، پوزۀ ابرجنایتکاران از خدا بی خبر را به خاک بمالید و آن‌ها را از صفحۀ روزگار محو گردانید.

✎ شهید جواد کاظمی لاری (1367-1345 لار)

شما ای خواهر محترم! تقوا داشته باشید و حجابتان را محکم بگیرید و وقتی که حجابتان را محکم گرفتید، آبرو و حیثیت اسلام را حفظ کرده‌اید و بدانید حجاب ظاهری به درد نمی‌خورد و باید باطن خود را تمیز نگه دارید¹، و آلا ظاهر، به درد نمی‌خورد.

✎ شهید محمد کردیان بروجنی (1365-1337 بروجن)

خواهران عزیزم! با حجاب خود مشیت محکمی بر دهان ضدانقلاب بزنید که حجاب شما، کوبنده‌تر از خون سرخ من است.

✎ شهید علی‌رضا کریمی (1365-1349 اندیمشک)

[خواهرم!] ... حجابت را رعایت کن؛ چون تو را به نام خواهر شهید می‌نگرند و با حجاب خود پوزۀ حاکمان ظالم را به خاک بمال.

1- در اصل وصیت: نگه داشته

﴿﴾ شهید رسول کریمی زاده (1365-1351 دهدشت)

خواهران عزیزم! امیدوارم زینب گونه زندگی کنید و باحجاب باشید.

﴿﴾ شهید عبدالرضا کلوخی (1365-1339 جهرم)

خواهران عزیزم! شما در سنگر حجابتان بمانید و فرزندانتان را در راه اسلام راستین تربیت کنید که این کار برای شما اجر و پاداش بسیار دارد و در این مصیبت به یکدیگر تبریک بگویید و صبر کنید که ان شاء الله جزو صابرين هستید.

﴿﴾ شهید عبدالمجید کیانی شاهوندی (1364-1347 ایذه)

خواهران مهربان من! در مرگی که برای برادرتان آمد، گریه و زاری نکنید و تنها من به شما وصیت می‌کنم که حجابتان را حفظ کنید که حجاب شما، فردا خودتان را در پیش زهرا (سلام الله علیها) روسفید نگه می‌دارد و شما را در آغوش می‌گیرد.

﴿﴾ شهید محمود گرگی (1361-1337 بهشهر)

خواهران! با حفظ حجاب خود، تدین اسلامی را رعایت کنید و با حفظ حجاب خود مشتئی محکم بر دهان استکبار جهانی بزنید.

﴿﴾ شهید محمود لاجینانی (1365-1342 فریدن)

خواهرانم و همسرم! باید به این مسئله توجه داشته باشید که عفت شما، در حفظ حجاب شماست.

﴿﴾ شهید مختار مالکی مهابادی (1365-1342 اردستان)

از خواهرانم می‌خواهم زینب‌گونه در خدمت اسلام و انقلاب باشند و حجاب و عفت اسلامی را در تمام شئون زندگی خود حفظ نمایند و ناراحتی به خود راه ندهند که دیر یا زود، همه رفتنی هستیم و ذات مقدس حضرت احدیت است که فناپذیر است.

﴿﴾ شهید حسن مال میر (1366-1344 تویسرکان)

اما شما خواهران دلسوزم! از شما می‌خواهم همان‌طور که تا حالا حجاب را رعایت نموده‌اید، [از این به بعد نیز] همیشه و همه‌جا حجاب خود را رعایت نمایید و فرزندان خود را طوری تربیت نمایید تا راه اسلام را طی نمایند.

﴿﴾ شهید جواد محزونیه (1362-1337 اصفهان)

اما سخنی که با شما مادر گرامی دارم [این است که] حجابتان را حفظ کنید و عفت و شرف خود را از دست ندهید. در زندگی خود حضرت فاطمه (سلام الله علیها) را الگوی خود قرار دهید.

﴿﴾ شهید احد محسنی (1365-1341 کنگاور)

خواهران عزیز! برای شما زینب (سلام الله علیها) الگو باشد که با از دست دادن عزیزانش در صحرای کربلا و با وجود اسارت، باز [یک] تنه به یزید زمان تاخت امیدوارم که شماها هم در سنگر حجاب، ادامه‌دهنده راه شهدا باشید.

☞ شهید علی‌رضا محمدبیگی (1364-1341 تویسرکان)

خواهرانم! دوست دارم شما در حفظ حجاب خود و جامعه اسلامی کوشا و سرسخت باشید که سیاهی چادر تو ای خواهر، کمتر از سرخی خون من نیست و شما باید که باید به مردم درس ایثار و گذشت و صبر و تحمل و شرافت و حریت بدهید و واقعاً نشان دهید که ما را از شهادت و اسارت در راه خدا چه باک که پیروان حسین (علیه السلام) و رهروان زینب علی (علیها السلام) هستیم.

☞ شهید علی‌اکبر محمدنژاد (1365-1335 کاشمر)

دخترم! تو همانند طفل خردسال اباعبدالله (علیها السلام)، پیام خون پدرت را به گوش بی‌خبران و بی‌تفاوت‌ها برسان و به آن‌ها بگو که پدرم برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی، شهید شد و نه چیز دیگر و همیشه حجاب اسلامی را رعایت کن که مهم‌ترین ضربه است بر پیکر کسانی که می‌خواهند خواهران ما را از خطّ اصیل اسلامی منحرف کنند.

☞ شهید علی‌رحم محمدی (1364-1348 فارس)

خواهرم! تو زینب‌وار باش و با حجاب خود چشم دشمنان اسلام را کور کن.

☞ شهید مجتبی محمدی دارانی (1362-1344 تهران)

خواهرانم که هر یک با حجاب و نجابت خود، مایه افتخار من و خانواده هستید! راهی همچون راه زینب (سلام الله علیها) را در پیش گیرید.

✎ شهید هدایت‌الله محمودیان (1365-1333 کازرون)

حجابتان را فراموش نکنید و در برابر بیگانگان باحجاب باشید. سعی کنید همیشه و در هر حال [به] یاد خدا و یاد مرگ باشید و مرگ را فراموش نکنید؛ خدا را فراموش نکنید؛ چون این‌ها چیزهایی هستند که انسان را به درجهٔ اعلا می‌رسانند.

✎ شهید کاووس مدنی (1365-1336 دره‌نی)

شما خواهران خانوادهٔ شهدا و ای مادران بزرگ! شما را به خون شهدا قسم که حجاب خودتان را حفظ کنید؛ زیرا یک مو از [سر] شما که بیرون می‌آید، یک تیر از آمریکا در قلب ما فرو می‌رود و به گفتهٔ شهید: «خواهرم! حجاب تو کوبنده‌تر از خون من است.» اگر حجاب را رعایت نکنید، آن وقت در روز قیامت با سر به زیری، چه جواب دختر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم)، فاطمهٔ زهرا (سلام الله علیها) را می‌دهید؟ ولی خوشا به حال آن زنانی که در روز قیامت سربلند هستند.

✎ شهید محمدرضا مصلی‌نژاد (1365-1340 فسا)

خواهرانم! شما را سفارش می‌کنم که الگویتان را حضرت فاطمه (سلام الله علیها) قرار دهید تا زیان نکرده باشید. فرزندانان را برای اسلام تربیت کنید تا در آینده بتوانند مدافع اسلام عزیز باشند. با حجاب و پوشش اسلامی سعی کنید ادامه‌دهندهٔ راه شهید باشید. برای زن حجاب، ارزش، شرافت، کرامت، حریت و فضیلت به همراه می‌آورد. زینب‌گونه، پیام‌رسان خون شهید باشید.

﴿﴾ شهید عبدالعلی معصومی (1339-1363 سنقر)

اما ای خواهر عزیزم! [مانند] زینب (سلام الله علیها) عمل کنید و در رساندن پیام به گوش جهانیان بکوشید و حجابتان را که مهم‌ترین و محکم‌ترین سنگر برای شماست، حفظ کنید و الگویی برای دیگر خواهران باشید.

﴿﴾ شهید خسرو (مهدی) ملک‌قصابی (1344-1364 تهران)

خواهرم! از تو برخوردار می‌شوم، عفت و عصمت و حجب و حیای زینب‌گونه می‌خواهم که حجابت کورکننده است. سعی کن خواهری نمونه باشی و درس‌دهنده به دیگران.

﴿﴾ شهید یدالله مؤمن‌پور (1334-1366 رودسر)

به خواهرهایم سفارش می‌کنم که در شهادت من صبر کنند و حجاب ظاهر و باطن را حفظ کنند که حجاب، بهترین حافظ زن در مقابل آتش جهنم و بهترین سنگر زن در مقابل دشمن است.

﴿﴾ شهید عباس مؤمنی (1339-1360 اصفهان)

ای خواهر و برادر! حسینی می‌آید تا الگویی همچون زینب (سلام الله علیها) را برای من و تو بسازد و در پایان ای خواهر! شهید با دیدی به وسعت جغرافیا و به عشق تاریخ به من و تو چنین می‌گوید: ای خواهر! حجاب تو کوبنده‌تر از شهادت من است برای دشمن.

☞ شهید علی نصیرزاده (1339-1365) تهران

خواهران مهربانم! از شما تقاضا دارم همچون حضرت زینب (سلام الله علیها)، پیامرسان خون برادرتان باشید و بدانید که این مسئله، وظیفه‌ای است به گردن شما. در رعایت حجاب خود بیش از پیش کوشا باشید و در این رابطه، امر به معروف را فراموش ننمایید.

☞ شهید محمد مهدی نقی (1336-1366) فارس

شما ای خواهران عزیزم! حجاب و عفت و پاکدامنی را سرلوحه زندگی خود قرار دهید و فاطمه‌وار و زینب‌گونه زندگی کرده و پیام شهدا را به گوش جهانیان برسانید. نمازهای خود را به موقع به جا آورید و بر نفس خود مسلط باشید.

☞ شهید تقی نوری (1343-1365) همدان

شما خواهران حزب الله! در همه جا حجاب را رعایت کنید و سخت، با بی‌حجابی و بی‌بند و باری در جامعه مبارزه کنید و نگذارید در شهر شهیدان، بی‌حجابی رواج پیدا کند. حفظ حجاب شما، به منزله جنگیدن در سنگر می‌باشد.